

«...ЛЮБІТЬ ОДНЕ ОДНОГО»

Сьогодні в номері:

ВОСКРЕСІННЯ

*Будні розшиті святковою прошвою,
в язю парчевою — по полотні...*

*...Тато і мама ідуть із всеношної,
тихі, провітлені, ще молоді.
День воскресє над тінями росними,
повен любові, безмежних щедрот,
і благодать празникова, ниспослана
руцею Божою з горніх висот,
лється, пливе, огортає Сергіївку,
кожну билінку та душу людську...*

*Пахне Великдень едемською свічкою,
паскою світиться на рушнику.*

“Христос воскрес!” — лунає нині в кожній християнській оселі, під храмовими склепіннями, під куполом весняного неба. “Христос воскрес!” — озивається в щебетанні ластівки, хлюпанні ставкової хвилі, у розпросторюванні від обрію до обрію благодаті Господній.

— Христос воскрес!
— Воїстину воскрес!

Але... Як уявити ЙОГО — непокрита голова, вітрами спекотними овійована, взуті у сандалії, мандрами натруджені ноги? Як собі уявити нетривале земне життя: від “колиски”, себто зчорнілої деревини вертепних ясел, зогрітих диханням худоби, до свіжовиструганого, скропленого кров’ю жертвового хреста — від повивального полотна до полотна погребального?

Як ЦЕ уявити? І ЩО означали для трішнього (і не тільки тодішнього) людства ЙОГО народження, смерть на хресті, воскресіння?

Передусім, варто усвідомити, що було тоді за людство, що за час був, і які звичаї владарювали.

Так, на ту давню пору людям уже були даровані небесні заповіді: не убивай, не кради, не свідчи ложно, шануй отця і матір, не називай всує імені Господа... — хто ж не знає, чи бодай не чув про ці скрижальні приписи! Але люди часто нехтували ними, губили себе в нестримних язичницьких оргіях, утішали плоть свою і zarazом нищили дух, обкрадали, ложно свідчили, вбивали. У тих напівдиких племенах панували свої немилосердні закони: око за око, зуб за зуб, кров за кров...

І ось посеред усього цього беззаконня, посеред розпусти, розбрату, ненависті з’являється раптом... ВІН! Пропахлий деревною стружкою тесляр. Продублений солоним морським вітром рибалка. Простий і доступний кожному. З’являється і лагідно промовляє до праведних і до грішних, багатів і бідаків, розбійників і священиків, до митарів, фарисеїв, саддукеїв, до еллінів, іудеїв, нумідійців — до всіх промовляє ласкавим голосом: **“ЗАПОВІДЬ НОВУ ДАЮ ВАМ: ЛЮБІТЬ ОДНЕ ОДНОГО...”**

Як це — любіть? Що за незвичні слова? Що за дивні заклики? Багатом, вельми багатом, неможливо було тоді збагнути, що в одному цьому заповіді — “любіть одне одного” — уміщуються, власне кажучи, усі десять старозавітних заповідей. Уміщуються і zarazом виповнюються новим змістом, новим сенсом — любові, добра, прощення. Авжеж, якщо ти ЛЮБИШ ближнього свого, ніби себе самого, то хіба не зрозуміло, що ти й не вб’єш, не зрадиш отого ближнього, не пожадаєш виноградника його, хати або худоби його, не свідчитимеш неправдиво супроти нього?! Справді, ти тільки застеречиш сусіда, товариша, брата від лихого вчинку, скажеш йому в очі правду про нього, а відтак — простиш... Як легко, як просто розуміти це! І як неймовірно важко ЖИТИ за цим Небесним законом! Тим більше, коли й держава неодавна відкидала й досі відкидає сей закон.

Відомо: земля, яку сходить і на якій проповідував Христос, належала до володіння Риму, імперії язичницької, політеїстичної. Для людини античної доби відмовитися від сенсу своїх богів означало зректися власної сім’ї, свого народу, своєї Батьківщини. Доки християнство розповсюджувалося переважно серед євреїв, воно, хоч і частково заперечуване, все ж зоставалося доступним іудейській свідомості (через Біблію, єдиного Бога, розуміння гріха). Та незмірно важче було прийняти християнство людини, котра виродилася й виховалася в стихії еллінізму. Тож ні-

Фото О. Цецури

чого дивного не вбачаємо в тому, наприклад, що афінські філософи, зібравшись послухати апостола Павла, урвали його християнську проповідь, шойно зайшлося в ній про воскресіння мертвих. Аби вислухати, збагнути і прийняти нові ідеї, необхідне було переродження свідомості, мислення, почуттів.

І все-таки люди наворачалися до християнства. Збиралися потай у катакомбах, печерах, льохах, на лісових галявинах. Молилися там. Спілкувалися. Ховали за своїм обрядом померлих. Усупереч владі збирали скарб небесний, духовний. Жодна релігія не знала стільки переслідувань, мук, жертв, скільки знала їх віра християнська, принесена на землю Месією, аби переродити людину.

Христос — жертва в ім’я спасіння роду людського. Христос дав людині внутрішній, духовний стрижень — віру у воскресіння. Людська душа, власне кажучи, отримала впевненість у своєму безсмерті.

Христос дав людству ІСТОРІЮ. Досі були лише її фрагменти, клаптики, розкидані у міфах, життєписах, безлічі календарів, мішанині літочислень. Від ЙОГО народження почався відлік історії нової, спрямованої в майбутнє, і відлік історії давньої, простертої в далеч минувшини. Два промені від одного джерела світла. Таким чином людське буття, історія людства здобули і лад, і сенс, і мету.

Може виникнути начебто й логічне запитання: і що ж, хіба після Христа нашадки Адама і Єви стали віршцями? Хіба не вбивав брат брата, не йде народ на народ, не... не... не... Не стали. Вбиває. Йде.

Однак ми не відаємо, яке було б людство без НЬОГО. Без Христа. І чи було б узагалі...

Нині ми святкуємо ЙОГО воскресіння. Згадаємо, як ЙОГО переслідували, мучили,

розпинали на хресті. А, знаючи, що від тих страждань Господніх минуло дві тисячі років, вважаємо: вони, страждання, — у минулому. Та чи так це? Чи не продовжують люди розпинати щодня, щогодини, щохвилини? Воюють, розпалюють міжнародну ворожнечу, прагнуть влади народу над народом — отже, розпинають Христа. Матір відмовляється від своєї дитини, шойно лиш народивши її, дитина відракається матері, цураємося рідної мови, отруюємо річку, ставок, вигублюємо ліси, гаї — розпинаємо Христа. Поринаємо в міжконфесійні чвари, вершимо неправедні діла, прикриваючись ім’ям Господа, торгуємо іконками в порнографічних кіосках — розпинаємо, розпинаємо, розпинаємо...

Такі думки можна розвивати до безконечності. Однак пам’ятаючи, що нині світ відзначає чи не найбільше християнське свято, полишмо що розмову на будень.

Дякуймо Небу за те, що у вільній Україні не переслідують людей за прихильність до того чи іншого віросповідання. Але не забуваймо: буде зовсім кепсько, якщо нас не переслідуватиме і власна пам’ять. Пам’ять про ЙОГО страждання. Про наші гріхи. Про наше многовікове горе, у кривавім океані якого тонули цілі людські покоління, тонули ідеї, мрії, правда, віра. Забудемо про це — червоні хвилі захопочуть ізнову. Поволеньки, або й миттєво, зімкнуться над нашими нерозумними головами. Якщо забудемо...

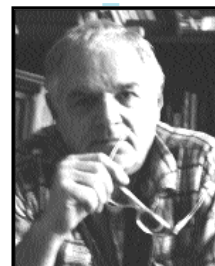
Ми начебто не забули. Інакше б не скинули віковичного ярма. Ми пам’ятаємо. І жне не вперше на вільній землі промовляємо: **ХРИСТОС ВОСКРЕС!**

Броніслав ГРИЩУК,
м. Хмельницький

**Бальцеро-
вич:
борітеся —
поборете!**

стор. 3

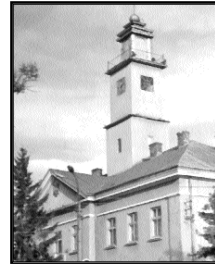
**Ілленко
проти теро-
ру. Інфор-
маційного**

стор. 4—5

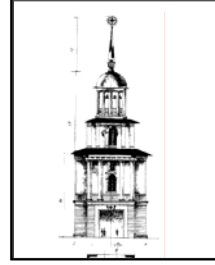
**Журналіст-
ське розслі-
дування**

стор. 5

**Теребовлю
теребила
історія**

стор. 6—7

**Тарасова
церква**

стор. 8—9

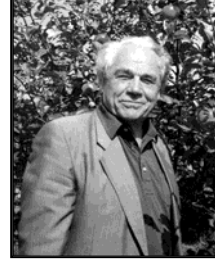
**Читацьке
віче**

стор. 10—11

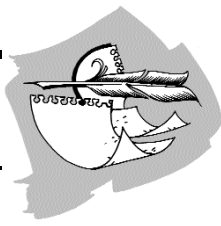
**І гуртує
нас...**

стор. 12

**Народився
для пісні**

стор. 15

НЕ СТАЛО НА ЗЕМЛІ

ПАМ'ЯТЬ

Немає Миколи Руденка... Душа його — світла й страждена — віддаляється в глибини Всесвіту, летить на невідомих нам відстанях. ...І тут, я певен, озивається до тих, кого Микола Руденко любив за життя, і до всього того, що любив він у житті.

*Так і лечу по блаватній орбіті,
Слухаю райдуг пісні семиструнні.
Що мені смерть?
У зеленому світі
Я розчинився, мов звук у відлунні.*

*Що мені смерть?
Нерозтрачену душу
Влив я в грозу та в озерну лілею...
Так погід небом і жити я мушу,
Ставши землею...
Живою землею.
Ця любов (і не менш, ніж муж-*

ність громадянина, обов'язок честі патріота, незламна воля борця) спрямовувала всі його земні шляхи — і на фронтах Другої світової, і по таборах та засланнях... Ця велика любов до життя, до людей — виграла не тільки світ ліричних образів, які Микола Руденко створив як поет, не лише філософські ідеї, що ними він прагнув допомогти людям і Вітчизні, а й незрівнянної широти й краси поемі. Так і сяяла вона назустріч кожній добрій людині!..

*І тобі вже не страшна година,
Що морозом дихає до скронь.
Без людей і самоти — не людина,
Як без сонця іскра — не вогонь.*

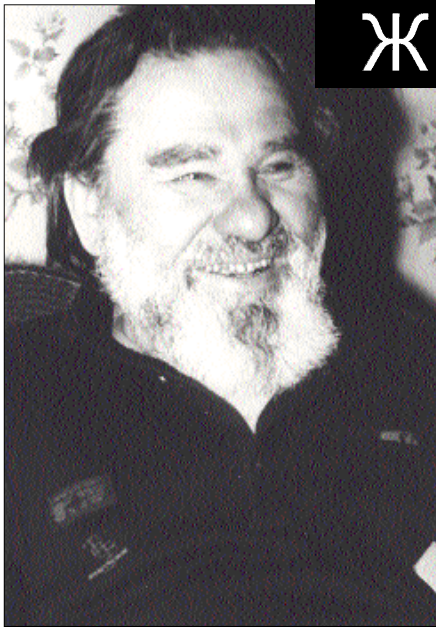
...Гарна та незабутня посмішка Миколи Руденка збереглася на фотографіях весни 1993 року. У ці дні Андрій Німенко закінчив роботу над скульптурним портретом Миколи Руденка і на відкриття (першу презентацію) запросив

мене й поета Олександра Шарварка. Усі ми в той день були щасливими — Микола Данилович (портрет йому сподобався), Андрій Васильович (завжди суворий до себе майстер був задоволений здійсненням), та я з другом-ровесником посеред старших, із любов'ю до них обох...

...Не про смерть пишу, а про велике щастя, яке дало мені життя: бодай на мить опинитися в сяйві погляду й душі видатної людини нашого часу, пророка й апостола — Миколи Руденка. І поета, розмова з яким не може урватися...

*І все ж я прагну отого причастя,
Де править службу Світло неокрає,
Щоб звідати у нім живого щастя,
Яке і після смерті не вмирає.*

• **Анатолій СКРИПНИК,**
5.04.2004 р.

ЖИТТЯ УКРАЇНЦЯ

судити, від Руденка як секретаря парткому СПУ вимагали негативних характеристик, а він, чоловік м'який і доброзичливий, твердо відмовлявся давати їх, що, однак, на долі пріречених не позначилося. Але Руденко з 1950 року вже не займав ніяких посад, добровільно позбувшись таким чином усіх привілеїв радянського істеблішменту.

Страшним потрясінням стало для нього розвінчування на ХХ з'їзді КПРС "культу особи Сталіна". Прийшла думка, що справа не в самому Сталіні, якщо параноїк і садист міг стільки років очолювати партію і державу. Отже, учення, яке лягло в основу держави, в чомусь неправильне. Штудіювання "Капіталу" переконало Руденка в тому, що вчення Карла Маркса помилкове в самій своїй основі.

1974 р. за критику марксизму М. Руденко виключений із КПРС, 1975 — із СПУ. Мусив продати машину, дачу, влаштувався нічним сторожем.

На початку 70-х Руденко включився в роботу щодо захисту прав людини, в тому числі національних. Мав тісні стосунки з московськими дисидентами, був членом радянського відділення Міжнародної амністії. 18 квітня 1975 року його заарештували за правозахисну діяльність, але ще під час слідства у зв'язку з 30-літтям Перемоги амністований як учасник Другої світової війни.

9 листопада 1976 року в квартирі Олександра Гінзбурга в Москві М. Руденко провів прес-конференцію для іноземних журналістів, де оголосив про створення Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінкських угод.

23—24 грудня 1976 р. у Руденка провели обшук, під час якого підкинули 39 доларів США. 5 лютого 1977 року М. Руденка заарештували у Києві й етапували літаком у СІЗО м. Донецьк, де було порушено справу проти нього й Олексі Тихого.

Одним зі свідків звинувачення у справі виступав професор Ілля Стебун, якого Руденко ко-

лись захищав від звинувачень у "космополітизмі". М. Руденка засудили на 7 років таборів суворого режиму і 5 років заслання. Відбував покарання в таборі ЖХ-385/19 (пос. Лесной) і ЖХ-385/3 (с. Барашево, Мордовія). Спочатку як інваліда війни 2-ї групи Руденка не залучали до тяжкої фізичної праці. Але після того, як він на побаченні з дружиною Раїсою передав на волю свої вірші, його у вересні 1981 р. етапували в ВС-389/36, що в с. Кучино Чусовського р-ну Пермської обл.

5 травня 1978 року Раїса Руденко провела демонстрацію біля бібліотеки ім. Леніна в Москві, тримаючи в руках гасло: "Звільніть мого чоловіка, інваліда війни М. Руденка!". За активну діяльність в УГГ і захист чоловіка 15 серпня 1981 року вона теж була заарештована й засуджена за ст. 62 ч. 1 КК УРСР на 5 років таборів суворого режиму і 5 років заслання. Утримували її в жіночій зоні ЖХ-385/3 в с. Барашево, в Мордовії.

Руденків звільнили із заслання в грудні 1987 р., але виявилось, що повертатися нікуди: київську квартиру після арешту дружини влада конфіскувала. Сім'я виїздить у кінці 1987 року до Німеччини, потім — до США. М. Руденко працює на радіостанціях "Свобода" і "Голос Америки". 1988 р. позбавлений радянського громадянства. Очолив зарубіжне представництво Української Гельсінкської Групи, потім Української Гельсінкської Спільноти.

У вересні 1990 р. М. Руденко повернувся до Києва. Відновлений у громадянстві, реабілітований.

1991 р. осліп на праве око, але через півроку йому відкрилося ліве, на яке не бачив 63 роки.

1993 р. за роман "Орлова балка" Руденкові присуджена Державна премія ім. Т. Шевченка в галузі літератури. 1996 р. за визначний внесок у розвиток української літератури і за правозахисну діяльність Руденко нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня; 2000 р. у зв'язку з 80-річчям йому присвоєно звання "Герой України".

• **Ірина РАПП**

ПЕРЕДВИБОРЧІ МУКИ МУКАЧЕВА

Чергові вибори мера відомого тепер уже на весь світ закарпатського містечка заплановані на 18 квітня. Але Мукачєво лихоманило і вчора, і сьогодні.

Спочатку владою в Мукачєві була розпущена виборча комісія і створена нова — формально нібито багатопартійна (до складу, зокрема увійшов представник партії важкохворих), а фактично — підконтрольна СДПУ(о).

Ще в березні на Закарпаття прибув цілий загін спецназу — нібито для захисту громадян під час "масових заворушень населення". Зараз вулицями міста походжають "есдеківські братки" та міліція, демонстративно показуючи зброю.

В області було припинено трансляцію програм опозиційних телеканалів "М-студіо" та місцевої FM-станції, заблоковано рахунки газети "Старий замок". Але найбільш винахідливою влада виявилася щодо "5 каналу", який, хоч і транслюється, але частково — всі його політичні програми замінюються місцевими провладними новинами. Більше того, журналістам цього каналу родич В. Медведчука влаштував таку "теплу" зустріч у мерії, що ті були вимушені звернутися до правоохоронців із вимогами порушити кримінальну справу за фактом перешкодження законній професійній діяльності.

Після того, як Мукачєвський міський суд зобов'язав зареєструвати кандидатом на виборах вельми популярного у місті колишнього мера, нардепа Віктора Балугу, 15 членів виборчої комісії раптово опинилися на лікарняному. В цей же час був ліквідований непокірний міський суд і створений

ТЕХНОЛОГІЇ

новий. Після масової "хвороби" виборчком зареєстрував Балугу, але з'явилася нова перешкода. Незасвічений для громадськості, але несподівано дуже добре обізнаний у документах інший кандидат раптово подає до суду заяву про те, щоб зняти Балугу з реєстрації. Причина: нібито в документах не вказані номер школи, де той навчався, та військову частину, де проходив строкову службу. На підставі цієї маячні суд визнав вказані в документах кандидата відомості невірними та запропонував виборчому самому визначитися з реєстрацією. Відтак члени комісії приймають рішення про зняття з реєстрації народного депутата. Через кілька днів ця ж сама комісія переглядає своє ж рішення — "недоліки" виявилися несуттєвими, тому можна було відновити реєстрацію Балуги.

До 18 квітня у місті може статися все, що завгодно. Поки що представники моніторингових організацій зіткнулися з тим, що громадяни бояться відповідати на пропонувані запитання опитувань. Голова Тимчасової слідчої комісії, народний депутат Юрій Оробець звернувся до керівників правоохоронних органів, міністра юстиції та голови ЦВК із проханням не заплющувати очей, а дати правову оцінку діям їхніх підлеглих у Мукачєвому.

• **Ірина КОЛЯКА**

ЗА БИТОГО ШЕВЧЕНКА — ДВОХ НЕБИТИХ ДАЮТЬ?

Чимало розмов викликав неприємний інцидент, який стався наприкінці першого тайму товариського матчу Македонія — Україна. Нагадаємо, що тоді лідер і капітан збірної України Андрій Шевченко, технічно обігравши Стояновські, отримав від того ліктем в обличчя.

СКАНДАЛ

Я таких "футбольних бешкетників" надивився в Італії. Вони, зазвичай, роблять свою чорну справу поза кадром. Італійці, пригадує, помітили такі "грішки" за Марко Матераци з "Інтера" і почали знімати все камерою: кілька разів, у зовсім неігрових епізодах він б'є суперників, провокує. Лише нашого Андрія протягом одного матчу Матераци вдарив шість разів.

— *Що Ви відчували, коли Андрія вдарили в Македонії?*

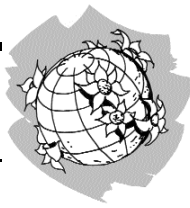
— Звісно, хвилювався. Побачив, що кров йде. Неважко уявити, які це неприємні відчуття. У боксі після ударів у підборіддя часто нокауту трапляються. І струс мозку може бути. Гадаю, після такого Андрій грати не міг. Він зателефонував з Італії. Три години був там у лікарні. Йому вирівнювали зуби. З усіх цих зубів повидаляли нерви. Яка там гра могла бути? Ми боялися, щоб з носом нічого не було. Він же в нього переламаний у чотирьох місцях. Слава Богу, обійшлося. Його хтось звинувачує у непатріотизмі? Це, думаю, занадто. У 2001-му Андрій дограв матч із незаганим переломом носа. Не сумніваюся, якщо це був якийсь важливий офіційний матч, Андрій рвався б назад, на поле, — всупереч заборони лікарів. Якщо він не хотів грати, міг взагалі до збірної не приїхати.

Після матчу основним предметом обговорень у пресі став не стільки негативний результат (0:1) і перша поразка нашої збірної під керівництвом Олега Блохіна, скільки поведінка кращого українського футболіста. Одні сприйняли все просто — мовляв, зазнав травми й пішов із поля отримувати медичну допомогу. Інші ж називали Андрія ледь не зрадником.

Нам вдалося зв'язатися з батьком Андрія, **Миколою Шевченком**. Він підтвердив думку автора цих рядків — якщо це був не товариський, а офіційний і важливий матч, Шева саме так, як це сталося, з поля не пішов би.

— Якщо це було можливо, Андрій грав би далі, — зазначає Микола Григорович. — Але йому декілька зубів у середині "загнало". Я вважаю, що суперник вдарив навмисно. З таким великим розмахом випадково не б'ють.

• **Георгій МАЗУРАШУ**

ВОГОНЬ ЛЮБОВІ

Рік Польщі в Україні — сприятливий привід для тих добрих серцем і світлих розумом, хто хоче поміркувати, порівняти і запитати себе: чому середня заробітна плата у Польщі становить близько 600 доларів, а в Україні, — близько 90? Причому, у Польщі набагато бідніші, ніж в Україні ґрунти для землеробства, менше корисних копалин, а що вже мокрадла (!) — час від часу заливає п'яту частину суходолу так, що по тому, впродовж кількох років, країна всім народом відновлює будівлі, майно, угіддя і тваринництво. Впродовж 90-х років таких поневей національного масштабу в Польщі було дві.

Чому ж — за рахунок чого — поляки впродовж дванадцяти останніх років демонструють найвищий у Європі темп приросту ВВП? Чому середня пенсія поляка — 300 доларів?

Відповідь на ці питання, на перший погляд, дуже проста і ніби немає жодного відношення до економіки, а тому навряд чи задовольнить шукачів готових технологічних рецептів: поляки люблять свою Батьківщину. Ми також любимо. Але, чесно кажучи, порізно...

Поляки об'єдналися в любові й самовідданості. Коли настає час слова, поляки дискутують ще гарячіше, ніж українці, але коли треба діяти, вони гуртуються і, якщо треба, беруться за зброю. Три польських повстання у XIX столітті і три народні зриви у столітті XX переконливо свідчать: перспективи державного розвитку має лише та нація, в центрі інтересів якої є обов'язок боронити свою культуру (а отже, мову і традиції з релігією та домашньою педагогікою включно), гідність і могили предків.

Польські цвинтарі палають мільйонами свічок не лише у дні свят. І саме це море вогню, а не обіцянки політиків, є найпереконливішим свідченням готовності нації боротися за правду і перемагати.

Коли царський уряд під загрозою каторги заборонив полякам виготовляти шаблі, вони наклепали коси, сформували загони косинерів і пішли проти царського уряду. І перемогли у битві під Рашлавицями.

Польська "Солидарність" 70—80-х років XX століття, членами якої водночас стали 80 % дорослого населення, — це звичайна здорова реакція нації, в основі здоров'я якої лежить любов до Батьківщини, а отже й уміння гуртуватися з відповідальними ментами історії, підпорядковуючи особистий інтерес інтересові всієї громади.

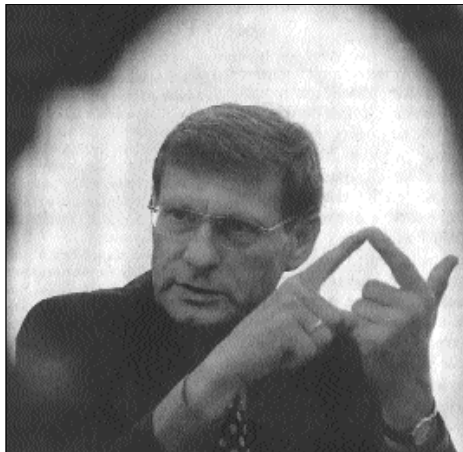
Не декларація єдності, а вміння гуртуватися — чи не цього бракує українцям?

Загальновідомо, що професор Лешек Бальцерович є автором (і що особливо цікаво

ТРЕБА ВЧИТИСЯ У БАЛЬЦЕРОВИЧА

"Якщо треба досягти певної мети, наприклад, швидкого, безперервного розвитку впродовж багатьох років... — то це не є питанням політичних поглядів, а знань. З певним перебільшенням можна сказати, що, як немає правих, лівих чи центристських знань про будівництво мостів, так само немає правого чи лівого знання про те, як зменшити безробіття, збільшити зайнятість чи стабілізувати національну валюту".

Проф. Лешек БАЛЬЦЕРОВИЧ,
голова Національного банку Польщі,
(двічі був віце-прем'єром і міністром фінансів)

Дехто з наших читачів помітив, що "Слово Просвіти" чи не в кожному числі подає матеріали про польську дійсність, порівнює українську політику та економіку з польськими, — на відміну від більшості газет, які звалики посилаються на Росію, дослухайтеся до Кремля. По-перше, всі проросійські порівняння не сягають далі Москви. Годі сподіватися, прочитавши українську періодику, щось дізнатися про справи в російській глибинці, про те жалюгідне існування в малих містах Росії, її селах, окраїнах, про життя "маленького росіянина", існування автентичної російської (а не совкової, яка окупувала Україну) культури.

Отож, ми відмовляємося проектувати українське майбутнє на московське проімперське лекало. Польський досвід цілеспрямованого суспільства, яке спромоглося випрацювати нову систему організації життя, позбавилося комуністичної полуди та впливу "третьої сили", набагато переконаливіший. Тож наші "пропольські інтенції" — не більше, ніж бажання використати все краще тут, в Україні, а не їхати до Польщі на заробітки!

— виконавцем) так званої "шокової терапії" в економіці Польщі наприкінці 80-х і початку 90-х років.

Термін "шокова терапія" вигадав зовсім не Бальцерович, а коментатори з того східного блоку, де завжди знають, що є правильним. Мабуть, хотіли налякати цим терміном народ, який не просто знав ціну словам зі сходу, а й мав великий сумний досвід того, що приходило зі сходу після різних слів на більшовицькій основі.

Після конференції "круглого столу", навколо якого в 1989 році сіли представники "Солидарності" та правлячої комуністичної влади (черговий цікавий приклад того, що національні інтереси — збереження культури, цілісності, суверенності, згуртованості нації — завжди визнаються важливішими від партійних, кланових, особистих), перед урядом Тадеуша Мазовецького поста-

ло питання: яким способом вводити націю в ринкову економіку?

КОНСЕНСУС НЕВДОВОЛЕННЯ

Завжди є варіанти. Можна поступово, етапно, ламінарно впроваджувати елементи ринку в існуючу систему планово-розпорядчого державного регулювання, даючи можливість громадянам перебувати своєю свідомістю на нові орієнтири суспільно-економічної організації життя, в якому особистий ризик і приватна відповідальність приходять на зміну гарантіям ("гарантіям") з боку держави.

А можна одразу оголосити громадянам про введення ринкових умов, запросивши їх до самоорганізації та підприємницької ініціативи, переключивши на них відповідальність за наслідки. Звичайно, що це може шокувати.

ГЛОБАЛІЗАЦІЮ ТРЕБА РОЗУМІТИ, А НЕ БОЯТИСЯ

ТЕЛЕВІЗОР ЗОМБУЄ

В ідеалі, слабший народ повинен сприймати чужий олігархічний капітал як інвестора-доброчинця, не відаючи про справжні його наміри, байдуже або вороже ставитися до ідеї національної державності й мати відразу до політичної діяльності. Для того, щоб досягти цього, великий олігархічний капітал купує засоби інформації, приватизує інформаційний простір і здійснює цілеспрямований інформаційний вплив — сучасну інформаційну війну.

Що таке інформаційна війна, важко пояснити на основі звичних уявлень. Тут немає чітко визначеного противника, реальний агресор представляється добродійцем і другом, але його видає підвищений інтерес до жертва. Цю війну ніхто не оголошує, та коли вона в розпалі, деякі громадяни починають відчувати щось не те — дивно змінюється зміст телепрограм і газет, вуличних розмов. Більшість не підозрює нічого, традиційно лаючи формальну владу і не помічаючи реальних причин своєї бідності.

"Інформаційна війна" є трохи некоректним терміном, бо швидше нагадує полювання на всіх і вся, де жертвою автоматично стає слабший і непоінформований. Недаремно є популярним вислів: хто володіє інформацією, той володіє світом.

Про те, якими засобами інформаційна війна проводиться, можна говорити багато. Людині важко досягнути політ фантазії її техно-

Про це потурбується чужий капітал, не бажаючи мати потужного конкурента і втратити надприбутки. Опановуючи нові ринки й джерела ресурсів на чужих територіях, олігархічний капітал потужних держав мусить бути готовим до того, що рано чи пізно вільний народ не захоче за копійки працювати на підтримання ситого добробуту чужинців. Тому єдине, що трохи гальмує стрімкий ріст чужого олігархічного капіталу, — це величезні витрати на подолання природного опору народів новій колонізації, яка рідко супроводжується втратою суверенітету, і то на деякий час.

логів і стратегів, а також величину їхніх гонорарів. Та це й непотрібно, адже один в інформаційній війні — не воїн, а лише учасник, об'єкт. Аби перетворитися на зомбі, інколи достатньо просиджувати вечори перед телевізором, читати все підряд і слухати чужі розмови.

Але варто хоча б знати больові точки людини та суспільства, які вражає інформаційна війна, і що вона з нами робить. У добу панування великого капіталу ніхто не даватиме нам безкоштовно інформації, яка б робила нас впевненими у власних силах. Таку інформацію кожен народ мусить творити для себе сам, а чужу — ретельно просіювати. *Видаючи нам чужу мову, звичай, спосіб життя і духовність за кращі світові взірці, нас роблять подібними до інших і заздрісними до чужого: своє здається гіршим.*

Взірці завжди виявляють національне походження сильних сторін — треба лише не просто сприймати інформацію, а намагатися аналізувати.

БІДА НАВЧИТЬ?

Усе розраховане на те, щоб ми краще сприймали чужого олігарха, ніж свого виробника; чужу мову й культуру (заодно й державу) — краще, ніж власну. Ми повинні бажати перетворитися у керованих інформаційними технологіями середніх європейців чи американців, чи росіян — тільки не бути свідомими українцями. Свідомих українців інформаційна війна представлятиме ворогами, фашистами, кровожерними націоналістами. Нам говоритимуть про братні народи й міжнародну співпрацю — і ні слова про те, що світ є ареною змагань, у яких права на успіх ніхто не дарує і з ніким не діляться. Нам брехатимуть про міжнародну допомогу, яка ніколи не була безкорисливою ще від часів, коли роздавали троянських коней. Кожен народ повинен надіятися тільки на власні сили й дуже уважно придивлятися до світу. Свою безпеку, в тому числі й інформаційну, можемо гарантувати тільки ми самі. Найціка-

ПО-СУСІДСЬКИ

Перший спосіб видається привабливішим хоча б тому, що є принципово гуманнішим: люди надалі ходять на роботу, отримують якийсь заробіток і поступово освоюються в проблемах приватизації, маркетингу, менеджменту, дилерства і диверсифікації.

Але національно-патріотична еліта, яка тоді увійшла до влади, зрозуміла дуже важливу річ: поступовий перехід від планової системи господарювання до приватно-ринкової може дати можливість старій кадровій номенклатурі пристосуватися до нових ринкових умов і використати свої керівні посади для створення кланово-корупційних структур, які знову сядуть на голову тепер уже приватних підприємців, відповідно "регулюючи" їх ініціативу.

Саме для уникнення таких наслідків було вирішено все-таки взяти за основу другий спосіб. Зняття будь-яких обмежень на приватну ініціативу, введення ринкового курсу злота порівняно до долара США, запровадження спрощеної процедури реєстрації підприємств і підприємців, вільний продаж сільгоспугідь тощо впродовж одного півріччя наповнило полиці крамниць. Першою ластівкою гальмування інфляції і відчутним сигналом стабілізації економіки було раптове падіння цін на вершкове масло в жовтні 1989 року — логічний результат старань польських фермерів і надлишку виробництва в умовах нещодавнього дефіциту на споживчому ринку. Але, щоб досягти цього успіху, полякам треба було дуже довіряти один одному.

Поляки невдоволені завжди. Якщо послухати приватні розмови в сімейному колі, коментарі перед телевізором під час огляду новин, репліки за кавою в обідню перерву, створюється враження, що весь народ — це опозиція.

Проте хронічне критичне ставлення поляків до провідників нації ніколи не заважало громадянам (ба! навіть стимулювало їх) активізуватися та особисто докласти зусиль до поліпшення ситуації в державі. Тому й нині у цілком благополучній Польщі (з рівнем безробіття 19 %) періодично відбуваються страйки, надсилаються петиції президенту, прем'єру та маршалкові Сейму. Боротьба за краще майбутнє не припиняється. І кожен етап цієї боротьби закінчується перемогою згуртованої громади поляків, котрі врешті знаходять розуміння з боку таких самих патріотичних співвітчизників у владних кабінетах. Бо після протистояння остаточним критерієм кожного рішення є любов до Вітчизни і її майбутнє.

Євген ГОЛИБАРД

ТОЧКА ЗОРУ

вішим є те, що в інформаційній війні державні структури, навіть якщо вони демократичні й патріотичні, не завжди можуть нас захистити, бо відразу стають об'єктом тиску. Тільки організована громадськість може ефективно протидіяти цьому видові агресії.

Якщо мати фінансовані народом, а не міжнародними фондами, громадські організації, можна сподіватися на перемогу в сучасній інформаційній війні. Засоби самозбереження прості — пріоритет української мови, культури і традиційного укладу життя та господарювання.

Як підтверджує досвід європейських держав, єдиним способом самозбереження в час глобалізації є оборона мовних, культурних і духовних цінностей титульної нації, формування на цій основі власного сучасного громадянського суспільства, власної економіки. Проте не всі в Україні це розуміють, вочевидь, ставши невинними жертвами сучасної інформаційної війни. Чимало схилених і зневірених волюють бути сколонізованими й бідними, ніж українізованими. Лишається сподіватися, що з українцями станеться те, що описується у відомій дитячій казці під назвою "Біда навчить".

Володимир ФЕРЕНЦ,
м. Івано-Франківськ

Живу на окупованій Ворогом моєї етнічної інформаційній території. Ворогом, який запроваджує зачистку території моєї культури, геноцид моєї титульної в цій культурі нації, нації, яка створила цю культуру.

Головний інструмент геноциду проти мене — дезінформація.

Годі вже згадувати Шевченка всує — згадаймо Заповіт дослівно.

У Заповіті, крім слова — *похोвайте*, є слово — *вставайте!*

Крім слова — *воля*, є дієслово — *окропіте!*

Нікому не дано права змінювати імперативні мандати Заповіту. Навіть юристам. Навіть президентам. Навіть ляльководам президентів.

Мандат на повстання вручив нам Шевченко.

Він сказав: *“Вражою злою кров’ю волю окропіте!”*

Накази не обговорюються. Накази виконуються.

Тож — виконуємо.

Живемо, тобто жевріємо, вовками виємо, відокремлено, поодинокі, самотньо, по-хуторянськи вже скавчимо собаками.

Одинокі Сірка в чистому полі навіть заєць забиває.

Наші інтелектуали стали об’єктом маніпуляції, зачистки, геноциду.

Саме інтелектуалів, саме інтелектуальну повністю відсунуто на маргінал базикання про свободу, лібералізм, справедливість, незалежність і таке інше. Відсунуто від реальних процесів державотворення, від приватизації, від соціального добробуту, від роботи, від творчості, від інформації.

Наші голови — вже не голови, а жлукта — видовбані з деревини посудини, в яких золили, відбілювали полотно наші предки, а зараз відбілюють, зольють наш мозковий звивини, як звивини полотна, інформаційні окупанти. Ситуативні власники-загарбники наших із вами капіталів та інтелектуальних надбань.

Інтернет-жлукта, прокинись!

Привид сновигає Європою, — лякали людство два німецькі інтелектуальні євреї аж у позатому столітті, — **Привид комунізму!**

Вони знали, що базикають, бо самі того привида клонували із самих себе, зі своїх голів, і засмітили тими примарами, ілюзіями, сновидами увесь, тоді ще цютливий, недорозвинутий інформаційний простір уже тоді старої та німецької Європи.

Ті привида мали властивість розмножуватися, як таргани, і мутантуватися, як їхні винахідники.

Вранці 1 січня XXI століття людство прокинулося в інформаційній ері. Мезозойська ера раптом на ранок закінчилася.

Ніби сніг за вікном одного весняного ранку.

У кожного за вікном — ера інформаційна, де б не було те вікно, — чи на Манхеттені, чи на хуторі поблизу Диканьки, в Тайбею, Ріуде-Жанейро, чи на Алясці.

Через вікно на Манхеттені на світланку століття показали, як завалюють Близнюків Усесвітньої Торгівлі.

Через вікно в Кремлі показали, як труть газом, ніби у штатному Освенцімі, своїх слухняних громадян сам Президент на початково для цілого світу спектаклі “Норд-Ост”.

Через вікно в Багдаді показали, як шукають воші в брудному волоссі вчорашнього диктатора, а може, — не воші, а таємну зброю, в той час, як у Білому Домі роблять педикюр собачці Буша, бо вона забруднила лапки в калюжці нафти.

Через вікно на Банковій показали, як телеведучий (підозріло

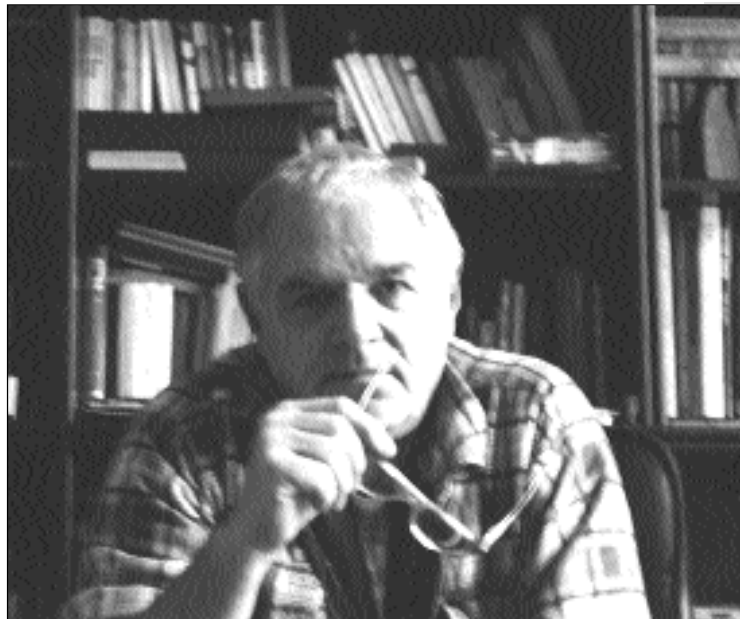
НЕ ЗНАЮ КРАЩОЇ ВІДОЗВИ, НІЖ ЦІ БЕЗСМЕРТНІ СЛОВА: «І МЕРТВИМ, І ЖИВИМ, І НЕНАРОЖДЕНИМ!..»

Сьогодні в Україні вони звучатимуть приблизно так: “Титульному етносу України — бомжам, невірним нелегалом-заробітчанами по всіх неукраїнах, рабам секс-індустрії глобалізму, героїчним жебракам-освітянам, безсилим від голоду вченим, митцям у внутрішній еміграції, обеззброєній славі України — військовим, нацькованим на ньеньку чиновникам, студентам і пенсіонерам — жертвам чергового геноциду окупаційної влади, сотням тисяч самогубців із відчаю, мільйонам абортіваних через безнадію.

Приспаному інтелекту України і в солодкому сні незалежності — згвалтованому.

І все ж таки, єдиній надії нації — постінтелігенції — відозва: “До зброї!”

Моя зброя — мій інтелект. Наша зброя — наш інтелект!

Юрій ІЛЛЕНКО,
режисер кінофільмів:
“Криниця для спраглих”,
“Вечір на Івана Купала”,
“Білий птах з чорною ознакою”,
“Легенда про княгиню Ольгу”,
“Лебедине озеро. Зона”,
“Молитва за гетьмана Мазепу”

схожий на Карла Маркса — чи то, бува, не він сам?) дражнить хохла на хуторі поблизу Диканьки, а українські письменники спляють свої рукописи під вікнами Прем’єра, щоб зігрітися.

Багато чого показали цікаво-го.

І все це — через чотири квартирки (два вуха і два ока) в моїй довбаній голові-жлукті — впаковувався у мій понівечений, відбілений, страждальний, загиджений ідеологічно дезую, зомбований, напівголодний інтелект...

Це був ранок століття. Початок інформаційної ери.

Тринадцятий рік Незалежності.

Я прокинувся.

Чи, може, ми вже всі прокинулися?

Не знаю, бо ми всі роз’єднані. Не чую, щоб хтось комусь посміхнувся: “Доброго ранку! Слава Ісусу! Слава Україні!”

А скрізь лише: “Здравствуйте, мама. Здець, в Україні, можна было бы неплохо жить, если бы не эти хохлы с их дурацкой национальной идеей”.

Інформаційна ера, перш за все, подбала, щоб споживач інформації був не колективний, а відокремлений від інших.

Сам на сам з Інформацією. Дезінформацією — так буде точніше.

Власне, сьогодні — це синонімічний ряд, якщо поставити в нього ще й слово *Терор*.

Інформаційний терор, інформаційне залякування, інформаційне розтління, інформаційне

знуцання, інформаційний голодомор, інформаційне замовчування — краще, ніж мочити у сортирі, або контрольний постріл у потилицю в ліфті.

В чий руках інформація — той новітній диктатор.

Інформацію, хочеш ти того чи не хочеш, доставлять тобі через твої чотири довірливі квартирки персонально додому, або де б ти не був.

Все одно тебе замочать інформацією, — сказав же Цар.

Лише відкрий вікно комп’ютера, зазирни у вічко телетруни, погортай листя отруєних прайс-листів, вступи довірливо квартирки персонально додому, або де б ти не був.

Лише відкрий вікно комп’ютера, зазирни у вічко телетруни, погортай листя отруєних прайс-листів, вступи довірливо квартирки персонально додому, або де б ти не був.

Лише відкрий вікно комп’ютера, зазирни у вічко телетруни, погортай листя отруєних прайс-листів, вступи довірливо квартирки персонально додому, або де б ти не був.

Лише відкрий вікно комп’ютера, зазирни у вічко телетруни, погортай листя отруєних прайс-листів, вступи довірливо квартирки персонально додому, або де б ти не був.

Лише відкрий вікно комп’ютера, зазирни у вічко телетруни, погортай листя отруєних прайс-листів, вступи довірливо квартирки персонально додому, або де б ти не був.

Лише відкрий вікно комп’ютера, зазирни у вічко телетруни, погортай листя отруєних прайс-листів, вступи довірливо квартирки персонально додому, або де б ти не був.

Лише відкрий вікно комп’ютера, зазирни у вічко телетруни, погортай листя отруєних прайс-листів, вступи довірливо квартирки персонально додому, або де б ти не був.

Лише відкрий вікно комп’ютера, зазирни у вічко телетруни, погортай листя отруєних прайс-листів, вступи довірливо квартирки персонально додому, або де б ти не був.

яка перевернула світ. Євангеліє перекладається як Благая Вість — тобто позитивна інформація.

В Іоанна сказано про друге пришествя Христа: “І у світі був, і світ через Нього почав бути, і світ Його не впізнав...”

Тобто, йдеться про друге пришествя у вигляді інформаційної ери.

Дочекалися.

Хоч ми її поки що не впізнали, та вона вже віч-на-віч із нашими душами.

Інформаційний простір держави — це її стратегічний ресурс, це її безпека, це її майбутнє.

Інформаційний простір держави — це її історичне надбання, це її динамічна культура — єдине, що робить державу — державою.

Культура — як феномен багатотовкового державотворення корінними етносами, сформованими на географічних теренах, і історичними теренами.

Динамічна культура — як вияв існування в часі тих життєдайних національних етнічних угруповань її генокодів.

Єдина незалежна держава у світі, в якій немає власного інформаційного національного простору, — це Україна.

Саме ця ознака визначає певне етногеографічне угруповання як колонію.

Батьку Тарасе, вибачай: Україні немає...

Ми її прогавили. У нас її вкрали. Нам її підмінили російсько-американсько-сіоністські повитухи при народженні.

Повернімося до Заповіту, вже як до мандату до дії.

Сказано: *“Кайдани порвіте!”*

Які такі кайдани Ти маєш на увазі, Тарасе Григоровичу? Інформаційні.

Сьогодні лише одні кайдани на Україні.

Точніше — дезінформаційні.

Решта видів кайданів і катувань — похідні.

Коли Україна по руках і ногах в інформаційних кайданах, то дуже просто:

кинути їй у жебрацьку торбу договір про ЄП;

пообіцяти, якщо буде тихо висіти на гілці російської культури, — європейську інтеграцію;

і в той же час вирвати їй язика, позбавити мови;

згвалтувати й знеславити її культуру;

обібрати до нитки і її саму, і її оселю;

заморити голодом та безробіттям і розігнати по світах її працелюбних, працездатних дітей, розбестити її малих діточок за ковток пепсі-коли;

замість Божої Матері, Скороди й Шевченка на покуті поставити портрети Кінг-Конга із зони, зображення кумирів руйнівного часу.

Ідеолог зачистки території Табачник свої портрети познімав з усіх вітрин, з усіх покуть і працює в рукавичках, щоб не залишити відбитків пальців на шії конаючої України.

Панове інтелектуали! Українська інтелігенціє!

Годі вже складати до ніг повишеної на придорожній вербі України, тобто при всохлій при нафтогінній трубі-вербі;

годі складати і складати до синілих ніг ньеньки незчисленні факти наруги над нами, її законними дітьми й байстрюками, народженими й ненародженими;

годі нагороджувати свідчення брехні й зневаги, геноциду й голодомору, енкаведистських розстрілів і відрубаних таращанських голів;

годі згадувати про приватизаційні сертифікати й ваучери, які роздавали нам, дурням, як індульгенції-перепустки в рай, що виявився кравчуково-кучмівським пеклом.

Годі!

Головне, єдине і пекуче-перше: треба змусити Верховну Раду на конституційному рівні прийняти Закон про націо-

налізацію інформаційного простору України.

Коли Боїнг-747 пролітає десь там, за хмарами, над, скажімо, Люксембургом, то власник Боїнга-747 сплачує Люксембургу зеленими хрустами за спалений над його територією озон.

Коли перекупка виставляє на прилавок Бессарабки свинячу голову, підчеревину й ошийок, то вона відстьобує зі свого навару власнику Бессарабки зеленими хрустами за право користуватися тим прилавком.

Коли пан Крутелік виграє в казино в рулетку вкрадений учора у вас мільйон, то він відкатує Податковій Адміністрації Президента зеленими хрустами відсоток за право пограти на тій рулетці.

Єдиний простір, де безкоштовно фарцюють інформаційною наркотою окупанти, — це інформаційний простір України.

Коли інформаційний простір України буде проголошено в Конституції національним надбанням України, —

без права приватизації чи будь-яких змін Конституції, без права переїми державної української мови, як операційного інструментарію цього простору, — лише тоді це поставить крапку на окупації.

Сьогодні інформаційний простір України під подвійною окупацією: російсько-сіоністською та американсько-сіоністською.

А тепер готуйтеся послухати, як мене затаврують клеймом звірячого антисемітизму. Лише за констатацію факту. Без будь-яких оцінок із мого боку і закликів до національної ворожнечі. Як із цього зроблять "єврейський погром"! До речі, євреї — реальна складова сучасного українського етносу. Проживання століттями на етнічному терені України інтегрує різні привнесені національні меншини в українську культуру і робить їх, із часом, повноправними чинниками етноідеології.

Абсолютний, тотальний, глобальний контроль російсько-єврейського й американсько-єврейського окупаційного режиму над інформаційним простором України вже повністю витіснив:

1. Українську мову з телебачення, радіо, газет, книговидавання, Інтернету, освіти, адміністрації, науки, бюрократії та маскультури. Нечисленні освітянські безсилі, без живлення від інформаційного простору, вогнища — лише прикрий приклад того, що ми все прогнали.

2. Українську літературу з літератури. Сотня-друга українськомовних текстів у бурхливому океані рускоязиччя — лише образлива подачка нашої конаючої культури.

3. Український кінематограф з екранів України. Поодинокі подвиги українських кінематографістів — прорватися в рідний інформаційний простір — закінчуються трагічно для тих зухвальців (*В окупованому інформаційному просторі мене за мою "Молитву за гетьмана Мазепу" проіарили чорним, ще раз чорним і ще чорнішим: порнографія, знуцання над царем Петром, перекручення історії, творча імпотенція, манія величчя, застаріла естетика, тотальний непрофесіоналізм оператора, акторів та композитора... Божевільна лавина фресок, але не з Храму, а з Вертепу... російських матюків та єврейських образ (ну, хоча б від пана Роднянського, власника великого сектору мого з вами інформпростору, та його подвійних реббе — Корчинського та Борсюка) на свою адресу я не цитую...).*

4. Українську історію взагалі обкарнали до пня. Вірніше, всіма

силами її намагаються виставити як засохлу, вже неплодучу гілку на пишному дереві з руського імперського саду. Петровська анафема Мазепі — сьогодні все ще робочий інструмент російських піарщиків в інформпросторі щодо історії України.

5. Українську ментальність безкінечно намагаються спотворити, вкрати в неї або приховати від неї її кращі здобутки й вершини. Натомість розкручується з сатанинською потужністю Верка Сердючка як ментальний інтелектуальний портрет сучасної України.

6. Українську національну ідею, яка не потребує дефініції, яка є аксіоматичною, фундаментально чільною засадою національного державотворення, проголошено блефом, фантомом, маренням націоналістів.

Досить.
Можна ридати безкінечно.
Схаменімося.
Об'єднаймося.
Кайдани порвімо!

Як?
Оголосимо добровільну мобілізацію всіх свідомих патріотів України до лав УПА.

Так, ви не помилилися, читаючи.

І я не помилюся, пишучи.

До лав УПА!
Української Повстанської Армії проти окупаційного режиму національного інформаційного простору.

Нові часи вимагають нових форм боротьби.

Якщо кожен із нас поставити свій підпис під цією відозвою, то це буде означати, що ми почали партизанську операцію за звільнення Батьківщини від окупаційного режиму.

Що кожен із нас мобілізований до лав УПА.

Мільйони наших мобілізацій примусять наших із вами обранців у Верховній Раді подолати спротив окупаційної більшості (наші підписи просто деструктуризують ту штучну більшість, до якої сьогодні примусово введено чимало патріотів України) і прийняти

— Конституційний Закон про національний інформаційний простір України.

З обов'язковою статтею про те, що ексклюзивне право працювати в національному українському просторі належить державній мові України.

Хочеш працювати російською, — будь ласка, як на Бессарабці, або в повітрі над Люксембургом, або в казино — за зелени хрусти.

І чималі.
Хочеш англійською, ідиш, китайською, суржиком Верки Сердючки, — будь ласка, — відстьобуй від реклами, відкатуй від прибутків, плати за збитки.

Ціну будемо виставляти ми — інтелект України — колективні власники національного інформаційного простору.

Наявність такого Дючого Закону потребує створення нової вертикалі виконавчої структури. Але це вже буде не волонтаристська славнозвісна потрійна президентсько-урядова-податкова вертикаль. Три паралелі, які ніби не повинні перетинатися, за законом Піфагора, а за кучмівським беззаконням — перетинаються, навіть тісно сплетені в один канчук, що гуляє по наших спинах ось уже тринадцять років Незалежності.

Годі вже хилитися, щоб канчуку було зручніше.

Підіймаймося!

Кайдани порвімо!
Захазяйнуймо в нашому національному інформаційному просторі заради якісного життя сьогодні, а не в далекому "світлому" майбутньому.

ЖУРНАЛІСТСЬКЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

АНАТОЛІЙ ІГНАЩЕНКО — АВТОР ЗРУЙНОВАНОГО ПАМ'ЯТНОГО ЗНАКА

Як ми й обіцяли у попередньому числі тижневика, продовжуємо журналістське розслідування про акт вандалізму ("Той мурує, той руйнує..." Хто і що хоче?! "СП", ч. 14 (234), 1—7 квітня 2004 р.) на Київській набережній: зруйнування пам'ятного знака Т. Шевченку. Зокрема нам вдалося встановити, що автором пам'ятника є всесвітньо відомий архітектор Анатолій Ігнащенко. Пропонуємо вашій увазі, шановні читачі, виклад розмови головного редактора Любові Голоти із академіком архітектури, заслуженим діячем мистецтв України, лауреатом Національної премії імені Т. Шевченка та інших премій Анатолієм Федоровичем Ігнащенко:

— Зруйнований пам'ятний знак входить до комплексу, утвердженого ЮНЕСКО. Представлений мною проект "Верстові Шевченкові стовпи" був відзначений Всесвітнім культурним центром імені Шевченка ще в 1978 році. Суть ідеї: верстовий стовп, що увічнюється жорном, у який вмонтовано козацький колохрест. Середину хреста залито бронзою. Діаметр кола для напису "До Моринців... км" передбачався величиною 70, 90 і 180 см. Ці верстові стовпи є в Канаді, Америці, Аргентині, Трускавці, у Львові, в епіцентрі Трипільської цивілізації — селі Жуковці. Уявляєте: стоїть такий стовп десь в Америці, а на ньому напис: "До Моринців — 12 тисяч км"... Є навіть кілька приватних замовників — там, за океаном.

І всі стовпи — збережені. Акт вандалізму відбувся тут, у Києві.

На жаль, це не єдиний випадок щодо моїх проектів. Так, скажімо, був пошкоджений на Байковому цвинтарі пам'ятник Заболотному. Але тоді справи швидко зарадили...

Проект "Верстові стовпи" виконувався Львівським кооперативом "Жорна" під керівництвом Олеса Дзиндри. Є на Львівщині кар'єр Демна, де "родить" славнозвісний золотий пісковик, з якого споруджені всі храми Львова.

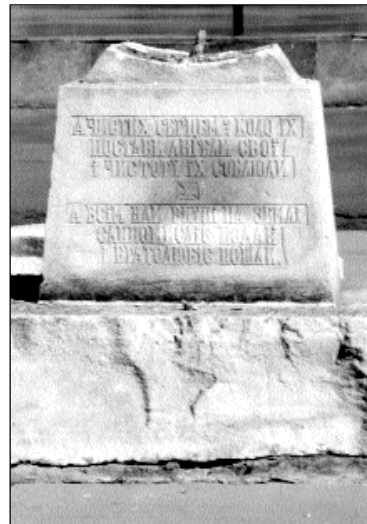
Дизайнер світового класу Роман Палків зробив той верстовий стовп — жорно-козацький хрест, на якому було написано "До Моринців — 181 км". У 1990 році цей пам'ятний знак коштував 2000 до-

ларів. Турбувався про його спорудження секретар одного з київських райкомів партії Борис Солдатенко — в 1991 році привезли його з Демни і сховали на складі молодіжного будівничого кооперативу. А місце вибрали на Поштової площі, там, де стояла колись церква Різдва (нині цей храм відновлено). Саме на той час мером Києва став Іван Салій. Він і захотів відкрити пам'ятник. Разом із тодішнім архітектором міста М. Жаріковим, не порадившись зі мною, поставили цей пам'ятний знак недалеко від станції метро "Дніпро" — теж, до речі, мого творіння. Постамент належним чином не укріпили — ось чому його перекинули.

Якраз на той час, у травні 1991 року, завершувався тур "Останнім шляхом Кобзаря". Пам'ятний знак встановили на набережній, саме в тому місці, звідки відправлявся пароплав "Кременчук". Там він і стояв.

Думаю, що охоронці ресторанів, пришвартованих до набережної, не могли не бачити, як глумилися над цим пам'ятником.

Нині, як автор, наполягаю на тому, аби його перенесли до відновленого храму Різдва, на Поштову площу. До речі, головний архітектор Києва Василь Присяжнюк замовив мені пам'ятник Тарасові Шевченку для цього Храму. Проект такий: на хорах церкви — "Кобзар" (книга буття українського народу) і бронзове погруддя Тараса Шевченка, який дивиться на вівтар. І цілком вмотивова-

ним буде пам'ятний знак біля цього храму з написом "До Моринців — 181 км". Споруджуючи у Парижі пам'ятник Тарасові Шевченку, я дізнався, що Тарас Григорович як суспільно-культурний діяч займає перше місце у світі за рейтингом, який склали в Європі. Я вважаю, що все, пов'язане з іменем Шевченка, на українській землі має бути недоторканим, оберігатися людьми і законом.

Отож, найближчим часом побуваю на комбінаті "Художник" і зроблю все, аби пам'ятник мав належний вигляд.

Була у мене розмова із Пономарьовою Людмилою Олексівною, заступником начальника відділу культури Київської адміністрації з приводу охорони пам'яток. Вона мене запевнила, що пам'ятник буде відреставрований, і погоджується з тим, що його варто встановити біля храму Різдва.

Шевелюк Валерій Степанович, директор творчо-виробничого комбінату "Художник" Національної спілки художників України:

— За розпорядженням Печерської райдержадміністрації пам'ятний знак Т. Шевченку на Набережній демонтували і привезли до нас на комбінат. Він піддається реставрації, хоча в багатьох місцях є сколи. Сподіваємося, що роботу виконаємо якісно і вчасно.

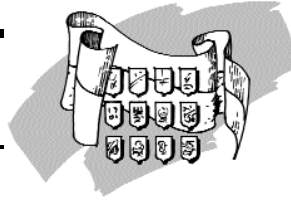
Далі буде.

Розпитувала
Любов ГОЛОТА

1991 рік. "Останнім шляхом Кобзаря"

фото В. Арпошенка

МІСТО, ЯКЕ ТЕРЕБИЛА ІСТОРІЯ

**ДЕ ЛЕОНІД МАКАРОВИЧ
ДАХІВ НЕ ЛАТАВ**

У світлі вуличних ліхтарів грядують на вулицях після дощу сьє, мов рідке срібло. Тербовля, як і належить типовій провінції, не спокушатиме приїжджого пройтися по брукованій в лакованих мештах. Хоч би тому, що у неї чимало інших принад — руїни прадавньої фортеці, костели й церкви, мальовничі навколишні краєвиди й шарм маленького містечка, якого не зіпсує жодна негода.

Що сьогодні райцентрові не доводиться претендувати на велич колишнього Тербовельського князівства, свідчить кількість населення — 15000 осіб і його середньостатистична зарплата — 200 гривень. 15000 — це разом із тисячею чи й більше тих, що по-мандрували на заробітки за кордон. Серед них — і дружина мера Тербовлі Івана Шабата (на фото вгорі).

Мер отримує більше від решти земляків — 205 гривень. Чиновники в мерії, було, сподівалися, що їм разом з іншими бюджетниками цього року піднімуть зарплату, та зась. Згори повідомили, що вона залишиться без змін “у зв’язку з відсутністю приросту населення”. Двозначність сприйняття цієї фрази — на совісті її авторів.

Пильну увагу центру Тербовля особливо відчула в лютому, коли без зайвих попереджень із перевіркою прибула податкова. Перевіряли місцевих підприємців. Ті платили величезні штрафи й кували валідол: податківці присікувалися до дрібниць, навіть до того, що на пляшках горілки цінники не дуже міцно приклеєні. Походження алкоголю — присягалися бізнесмени — від державного виробника. Одне слово, довго тут згадуватимуть візит податкової. Тепер гадають про його ймовірну причину. Коли минулого року Львівщину залишав Сергій Мед-

Колись — княжа, неприступна фортеця. Тут перетиналися торговельні шляхи і робили велику політику. Прикрі жарти історії: сьогодні Тербовля — скромний, хоч і дуже затишний, райцентр із хронічно обрізаним бюджетом, що компенсується наполегливістю місцевих ентузіастів.

ведчук, Тернопільська обласна рада підтримала колег-депутатів із міста Лева відповідним листом. А про підтримку тернополян заявили депутати з Тербовлі. Згодом хвиля податкових перевірок перекотилася по всій Західній Україні, не обминувши й містечка на південь від Тернополя.

Тербовлянський район, щоправда, залишається одним із небагатьох оазисів, яких не торкнулася “есдепізація” країни. Кабінет секретаря міськради Оксана Білої прикрашає портрет Юлії Тимошенко, політичну погоду роблять представники опозиції — “Нашої України” і БЮТ.

Не без того, звичайно, щоб соціал-демократична нога не ступала на місцеву землю. Хоч діялось це тоді, коли Леонід Кравчук шойно перестав бути першим Президентом і здобув депутатський мандат. Оксана Біла, яка недовго була референтом Леоніда Макаровича, згадує: “Прийшли до депутата виборці зі своїми клопатами, скаржаться: так і так, дах протікає, допоможіть. Кравчук дратувався: чого ті жінки від мене хочать? Чому в приймальні товпляться? Я, мовляв, у Верховній Раді для того, щоб закони створювати, а не дахи латати”. З тих часів колишня референт чомусь дуже запам’ятала руки экс-Президента:

— Вони в нього пешені, білі й дуже м’які. Коли тиснеш йому руку, здається, ніби перини торкаєшся.

За депутатства Леоніда Кравчука на Тербовлянщині нічого суттєво не змінилося. Щоправда, його наступник Лесь Танюк тере-

бовлянському електорату теж особливо не запам’ятався.

МАКИ ЧЕРВОНІ, ХЛОПЦІ В ПОГОНАХ, ЗОЛОТА МОЛОДЬ

Гість згадуватиме Тербовлю як місто невисоких будиночків і нетипово широких вулиць. Йдучи якими, спіймаєш себе на думці, що тут, напевне, зупинився час: мало перехожих, рідкісні авто, незайманість провінції, в якій щонайменша подія — на вагу золота. Або кілограма маку.

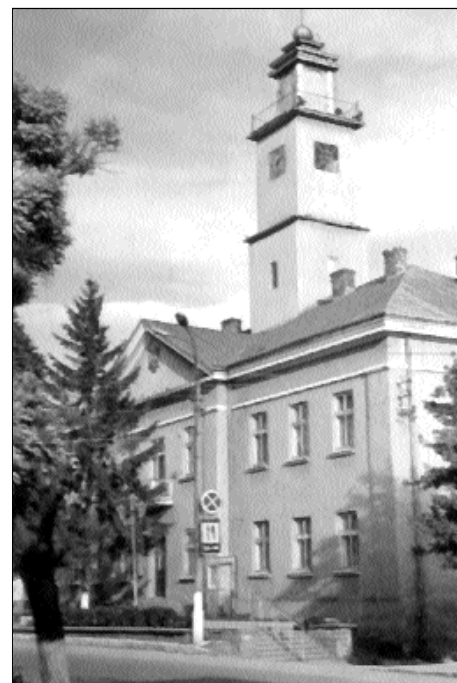
Головним ньюсмейкером Тербовлі — “надцять” років. Переважно високоградусне життя тутешніх молодих людей — завсідників барів і кафе — час від часу урізноманітнюється міліцейськими рейдами. Правоохоронці вилловлюють нетверезих неповнолітніх по нічних закладах дозвілля (де останнім взагалі-то перебувати заборонено) і вилучають наркотики, — якщо пощастить з ними впіймати. Алкоголізація підлітків — явище майже масове не тільки в Тербовлі. Звідки гроші на світське життя в регіоні, що не може похвалитися бозна-яким добробутом?

— На заробітки за кордон звичай виїжджають жінки. Гроші пересилають не чоловікам, бо вважають, що ті п’ють, а дітям, сподіваючись, що витратять їх на щось вартісне, — говорить Алла Попова, начальник служби у справах неповнолітніх Тербовлянської райдержадміністрації. — Фактично, впливу на дітей немає. Якщо ж батьки є, то нерідко ситуація має такий вигляд: то це ви задля того

мене серед ночі з ліжка підняли, аби повідомити про п’яного сина в барі?!

Щоб оголосити попередження таким батькам у суді, треба зібрати купу документів. “Суворіший” запобіжний засіб — штраф 17 гривень.

У маленькій Тербовлі є ще одна біда великих міст — підростаюче покоління активно “підсідає на голку”. Серед школярів району на цю тему провели опитування. 65 % відповідали, що спробували б “траву” задля цікавості, 30 % — для задоволення. Дістати її легко на дискотеці чи в барі. Макову соломку переважно привозять із Тер-

одній із них наркотики вживають і батько, і мати. Останню вже втретє позбавили волі. У згаданих родинях є 12 дітей, шестеро з яких живуть і навчаються в інтернатах.

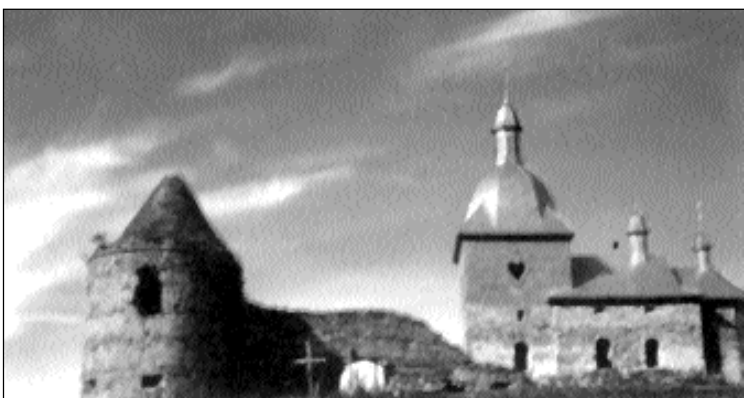
Молодь думає про проблеми таке: 81 % вважає, що алкоголь і наркотики спричинюють протиправну поведінку. До неї ж спонюють солідарність із компанією (40 %), необхідність роздобути гроші (26 %), низький рівень прибутків сім’ї (25 %). 26 % опитаних впевнені, що крадіжки — допустимі. 52 % так само висловилися про вживання алкоголю, 9 % ставляться до цього позитивно. 7 % схвалюють проституцію. 27 % молодих людей кажуть, що незаконне придбання і зберігання зброї допустиме в окремих випадках, 9 % вважають це позитивним. 36 % інколи палять цигарки, 5 % роблять це щоденно. Алкоголь інколи вживають 78 %. 17 % відповіли “так” на запитання “чи хотіли б ви спробувати наркотики за умови, що про це ніхто не дізнається й це не зашкодило б вашому здоров’ю?” Такі дані опитування, проведеного серед старшокласників Тербовлянської школи-гімназії практичним психологом Жанною Гайвою.

Буденну молодіжну практику автор цих рядків спостерігала в місцевій піцерії-кафе, де троє юнаків і дві дівчини (кожному на вигляд років по 16) вбивали вечір за кількома пляшками пива й карафкою горілки. З динаміків голосила Наталка Корольова. Солідного віку відвідувач кафе зробив зауваження офіціантці: “Чого це російська музика? Путіну рекламу робиш?”

Через хвилину залунав вітчизняний естрадно-фольклорний продукт з убивчим приспівом: “чи не пішов би ти на...?” (тричі). Завіса.

ХТО ЩЕ НЕ БРАВ ФОРТЕЦЮ? — ТУРИСТИ

На щастя, не пивом єдиним живе тербовлянська молодь. Патріотично налаштована об’єдналася в товариство “Поступ”, яке має на меті відродити історичну спадщину міста й зробити його центром туризму. Керує “Поступом” викладач гімназії Наталія Дзюбан. Наразі серед поступівських здобутків — схвальна оцінка міської ради, яка й сама б не проти перетворити райцентр у туристичну Мекку. Але грошей нема, — як і на багато чого іншого.

Колись тут працювали масло- завод, завод харчових продуктів, відома не лише в Україні фабрика ялинкових прикрас. Два перші підприємства не працюють. Остання — ледь животіє. А які розкішні іграшки виготовляли тут! І не те, щоб тендітний сяючий крам сьогодні був непотрібний: просто потенційним інвесторам вигідніше дочекатися, поки підприємство остаточно збанкрутує, а вже потім вкладати кошти. Зате працює взуттєва фабрика — в неї інвестувала італійська фірма “Лакстеллана”. Місцевим робітникам італійці платять небагато, але так платять. Тому працювати на взуттєвій вважається престижним — адже не бозна-який ринок праці в Теробовлі. Лише офіційна цифра безробітних — 800 осіб.

Окрім робочих місць, тут немає ще й Будинку культури. Раніше він був у приміщенні римо-католицького костелу — там гули дискотеки й проводилися концерти. Кілька років тому в районі побував папський нунцій, костел віддали римо-католицькій громаді. Тепер під Будинок культури переобладнують колишній кінотеатр.

Про це — і не тільки — мені розповідав Іван Шабат. У дні свого приїзду до Теробовлі міський голова керував з лікарняної палати — хворів. Разом із мером не найкраще почувається міський бюджет: минулого року до районного вилучили 562000 гривень, цього — 420000. За ці гроші можна було б полатати діри в комунальній системі чи зробити капітальний ремонт у центральній лікарні, чи ще багато чого. Подякувати треба Адміністрації Президента, де й вигадали саме такий бюджет для райцентрів.

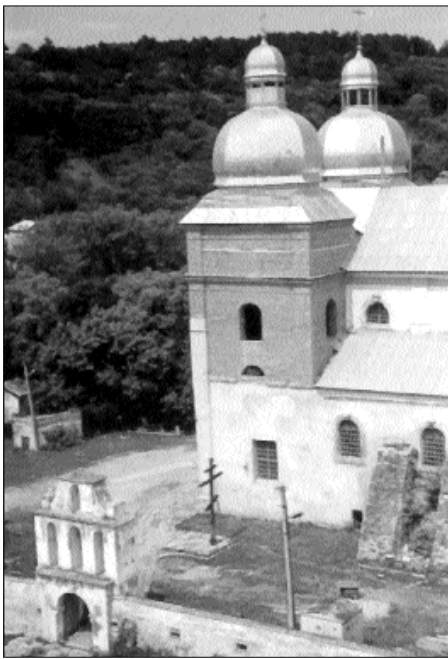
У Теробовлі кепсько з народжуваністю — минулого року з’явилося на світ 170 немовлят, а померло 300 громадян; із водопостачанням — гарячої води немає, холодна — у визначені години; з дахом для туристів — готель взагалі відсутній. Хоча це не означає, що туристи до містечка не їдуть, — подивитись є на що.

Патріотам міста набридло спостерігати, як час і “чорні” археологи повільно руйнують його принади. Львівські спеціалісти розробили необхідні матеріали, щоб Теробовлю визнали історико-архітектурним заповідником на державному рівні. Мер з тими паперами їздив до столиці не раз і не два, висував різні пропозиції, вислуховував численні “завтра” і “незабаром”, та... не стала наразі Теробовля заповідником. А навіть якби стала, то чи одразу знайшлися б у Києва кошти? Для початку — на реконструкцію Замкової гори, для чого потрібно бодай кілька десятків мільйонів гривень.

Поки що директор місцевого краєзнавчого музею Ігор Зінчишин (він же — автор книги “Мандрівка Теробовлянщиною”) змушений забирати найцінніші експонати до себе додому на ніч, аби зранку по-

вернути їх назад. Нікому охороняти й численні археологічні скарби, якими багата тутешня земля. Саме під Теробовлю розташоване одне з найбільших класичних поселень трипільської культури. Знають про нього і київські науковці, які часто бувають тут в археологічних експедиціях, і підпільні пошуковці. З останніми, фактично, ніхто не бореться, вони ж іноді мимоволі підкидають музею кілька експонатів. Химерної форми кам’яний наконечник для кримінальних археологів — не золото, то й залишають його на поверхні. Пан Ігор про музей і Теробовлю може розповісти захоплено й довго, як і належить патріотів-ентузіасту, — й словом не згадуючи про символічність державної компенсації за любов до історії. Та вона, історія, сама його нагородила — свого часу краєзнавець знайшов аж 60 срібних монет часів короля Яна Ольбрахта.

Ще одна гордість музею — посмертна маска Тараса Шевченка. Всього їх було вісім, доля двох — невідома. Ту, що в Теробовлі,

подарували скульптору Остапу Пасіці. Кажуть, що це такі автентична маска. Витвори Остапа Пасіки з дерева сьогодні прикрашають музей. У скульптора з поетом пов’язана символічна історія: на сміттєзвалищі біля Київського університету імені Шевченка знайшов бандуру, яка й стала основою для одного з краєвих творів Остапа Пасіки.

ЙШЛИ ВОРОГИ “ПРЕЗИДЕНТСЬКИМ” ШЛЯХОМ...

Свого часу велике Теробовельське князівство було ласим шматком для загарбників і предметом кривавих суперечок між князями. Вороги сунули на Русь трьома шляхами — Чорним, Покутським і Кучманським (минуле і сьогоднішня така мають спільні аналогії).

— Коли гортаю архівні документи, дивуюся, як місто могло вистояти, — іноді татари нападали на нього тричі на рік, — розповідає Ігор Зінчишин.

Пізніші свідчення порушують монополію Рогатина на Настю Лісовську: примірник “Русского епархіального вестника” з XIX сторіччя, що зараз зберігається в Кам’янці-Подільському, стверджує, що знамениту Роксолану взяли в полон саме під Теробовлю. Із цих же країв і відомий козацький ватажок Нестор Морозенко, а з пізнішої доби — брати Гжицькі (письменник і науковець), скульптор Михайло Паращук.

Місцевий замок вороги нищили часто. Кам’яну споруду, руїни якої збереглися досі, в 1635 році збудував Олександр Балабан. Років через тридцять його захопили турки. Потім під проводом Ібрагіма Шишмана збиралися окупувати знову, облога тривала два тижні. Ченці Підгірянського монастиря, що теж ховалися у замку, взяли з собою чудодійну ікону Матері Божої Теробовельської, і саме вона, як вважають, урятувала твердиню. Щоранку її образ із піднятими руками з’являвся на небі. Ібрагім Шишман, як кажуть, прокоментував явище так: можна битися з військом, та не з Божою Силою. Що доведено історично: чотири рази турки робили мінні підкопи під стінами замку, але жоден з них не завдав шкоди захисникам.

До порятунку спричинилася і суто земна жінка, Софія Хшановська, дружина коменданта. Якось вона підслухала розмову двох шляхтичів, що хотіли здати замок, про це повідомила чоловікові. Іншого разу, коли рада на чолі з комендантом таки вирішила здати фортецю, Софія увійшла до зали зібрання, оточена юрбою жінок і дітей. Тримачи в руках кинджал, жінка сказала, що слабкодухі можуть здаватися, але жінки й діти боронитимуть замок до кінця. Присоромлені чоловіки відмовилися від попереднього задуму. Наступного дня з подивом побачили, як турки відступають. Невдовзі з військовим підкріпленням підійшов король Ян Собеський, який нагородив подружжя Хшановських шляхетним станом.

Нашадки “віддячили” Софії: в 1939-му російські солдати розстріляли її пам’ятник, сьогодні від монумента залишився лише постамент.

Про ймовірні скарби замку є легенда з філософським підходом до матеріального. Розповідали, що, коли у Страстну п’ятницю священик читає Євангеліє, відкривається замкове підземелля. Колись у Теробовлі жила бідна вдова, яка вирішила їх пошукати. Так і сталося: поки у церкві читали, вдова гарячково збирала золото й коштовності, а коли виходила зі скарбами, забула про маленьку доньку, яку посадила біля входу. Щойно жінка збралась повернутися, вхід до підземелля закритися — читання з Євангелія закінчилося. Вдова розбагатіла, але щастя не було. Рівно через рік вона знову кинулася до підземелля — дитина сиділа на тому ж місці, коса у неї виросла до пояса, а в руках тримала недогризок яблука. Вдова дівчинка розповіла, що до неї щодня приходила гарна пані в білому і приносила яблуко. А ще через рік дівчинки не стало — її забрала до себе пані з підземелля...

Далі буде.

- Людмила ПУСТЕЛЬНИК, Теробовля—Київ

На фото: краєвиди Теробовлі.

НЕ ПИСАВ МОЦАРТ ГУЦУЛЬСЬКИХ КОЛОМИЙОК

Там, де майже постійно дощить і де відпочивають “нові українці”, все дуже нагадує наші Львів або Чернівці. “Там” — це місто Зальцбург, яке, зокрема, дало світові Моцарта, декорації до фільму “Звуки музики” і ще багато чого, а авторів цих рядків — нагоду побувати в другій столиці Австрії.

Подвір’я палацу Леопольдскрон

Зальцбург дивовижно тихий навіть під час нашествия туристів — загалом галаслива, ця публіка автоматично переймає неквапно-спокійну манеру місцевих людей, які, здається, ніколи нікуди не поспішають. Мешканця Зальцбурга легко вирізнити серед натовпу прибулих за флегматичним виразом обличчя й тірольським капелюхом із перами. Національний одяг — останній хіт зальцбурзької моди, тому зустріти на вулиці вбраних у суцільну тутешню автентіку — зовсім не дивина. Повна версія такого костюма в крамниціх потягне на 200 євро, що дратувало двох східноєвропейських туристок:

— Глянь: ерунда із “хебе” какого-то, а стоїть!..

— Я же говорила, що одягну краще у нас на Кузнечком покупать.

Усе інше, мабуть, також — якщо збираєтесь привезти бодай шось із ваших євро. Продавець-індус, що здогадався про моє слов’янське походження, намагався збути срібний браслет за “тільки сто пидесат, ручная работа”. Такий на нашому Андріївському узвозі теж потягне на 150, але гривень.

Чи то на ловця і звір біжить, чи “так мені чого було”, але асоціації із Батьківщиною, зокрема, і пострадянським простором, загалом, у Зальцбурзі не бракувало. Якби мій австрійський колега, коментуючи паралелі з архітектурним стилем Львова, каже, що нічого, мовляв, дивного, бо ж колись “це місто було нашим”. Через мить уточнює:

— Себто, частинкою Австрії. Я був у Львові років чотири тому, там мер дуже оригінальний.

— Чому?

— Бо нові будинки не гармоніюють із давнішою архітектурою. За часів імперії архітекторів зобов’язували 10 % від кошторису будинку витрачати на ліпнину та інші зовнішні прикраси.

Якоб іще не був на київському Майдані Незалежності...

На площі перед Домським собором до мене підходять хлопеч і дівчина:

— Которий час, не скажете? Без четвєрти? Відіш, австрійци всьо понімают.

Трохи згодом до мене доходить, що “за 15 шістнадцята” я автоматично вимовила іншою іноземною, англійською, і двоє так само автоматично мене зрозуміли. Зальцбург — не Вавилон. Якщо ж надавати йому людських рис, то головними, мабуть, були б гідність і статечність. Спілкування з туристами — без запопадливості, але й без снобізму: клерки в уніформі не подарують вам стандартно-неширих усмішок, зате з дуже серйозним виразом обличчя терпляче все пояснять. Де б ви не були — в забігайлівці на околиці, у крамниці в центрі міста чи в музеї. Останні годі обійти навіть за місяць, але є місяць, де гості міста просто зобов’язані побувати. Одне з них — фортеця Хоген-Зальцбург — справжня середньовічна

твердиня на вершині гори. Як і кожен порядний замок, Хоген-Зальцбург має свою легенду. У давні часи вороги взяли його в облогу, мешканці поїли всі продуктові запаси. Вороги чекали, що голодні захисники фортеці ось-ось здадуться. Тим часом ті демонстративно водили перед ними двох величезних биків — одного дня чорного, наступного — білого. І не збиралися здаватися. Вороги вирішили, що обложені мають що їсти, й пішли собі геть, так і не взявши фортеці. У ній, як виявилось, вже в ті часи працював професійний піар-менеджер: один бік єдиного уцілілого бугая пофарбували білим, інший — чорним, що такі справило потрібне враження.

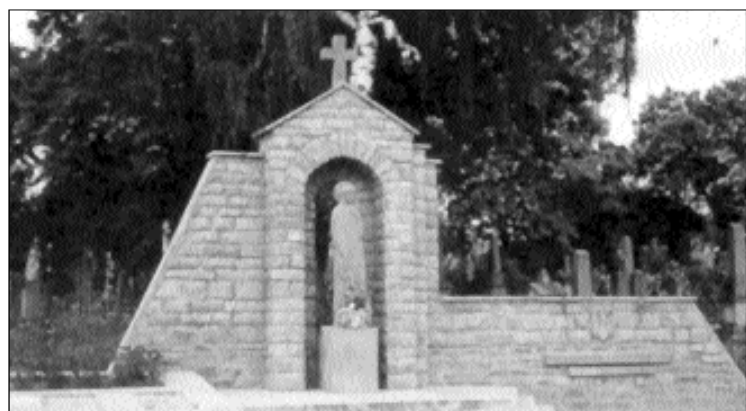
Зальцбург — місто контрастів. Якісь півкілометра від гамірного центру — справжнє село, майже українське. Просто посеред цивілізації з рухливою автотрасою, рекламними панно й розкішним готелем неподалік, місцевий господар тримає ферму. В купі автентичного гною копирсаються кури, нірвана льохы в калюжі, дядько в гумових чоботях чалапає по болоті, заганяючи корову. Через паркан — ставок, у ньому — зо три десятки справжніх рожевих фламінго. Аристократичні птахи на тлі пізнього весняного снігу, крилого соломою хліва в оточенні суворих Альп — такого вам жодний сюрреаліст не втне.

Тому геніальний Моцарт просто не мав права народитися в іншому місті. Зараз у будинку, де фрау Моцарт дала життя знаменитому синові, — музей з інтерактивними натовпами туристів, які залюбки куштують Вольфганга-Амадея на смак. У численних крамничках можна розжитися лікером “Моцарт”, цукерками “Моцарт” (наш “Світоч” — кращий), печивом “Амадеус”. Так прекрасне стає калорійним.

Моцартів спонсор — граф Ляктанц Фірман — один із численних власників неймовірно чарівного палацу XVIII сторіччя Леопольдскрон. Того самого, в якому колись знімали сентиментальне кіно “Звуки музики”.

Від Леопольдскрон до альпійських курортів, здається, палицею кинути. Пересічний відвідувач може здала помилюватися якимось “Зальцбургтофрезот”, доба перебування в якому коштує від 750 євро. Здала, бо територія відпочинкового центру обгороджена і прикрашена табличками “Приватна власність. Не входити.” Тому приємніше милуватися просто альпійськими краєвидами і селами. Гуцули — вони і в Альпах гуцули: хатки-лялечки, живоплоти, за якими флегматично жуєть сіно вівці. Не порівнювати цю ідилію з нашими Карпатами неможливо. Хіба що тільки в карпатському селі на подвір’ях басейнів немає, а в альпійському вони є чи не в кожного. Зате в нас бринза смачніша...

- Людмила ПУСТЕЛЬНИК, Зальцбург—Київ

СПИСОК ОФІРУВАЧІВ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ, ЯКІ НАДІЙШЛИ ЗАГАЛЬНИМИ СУМАМИ

ОФІРУВАЧІ МДУ ім. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра української літератури			Фортуна О.	1,00
Береза І. Ю.	10,00	Цимбаліст І.	1,00	
Гурдуз А. І.	5,00	Шашкова Г.	1,00	
Кондратенко Т. О.	5,00	Шашкова К.	0,50	
Кремін'я Т. Д.	10,00	Всього:	23,00	
Романюк Л. М.	5,00	101 гр.		
Руссова В. М.	5,00	Андрусенко А.	1,00	
Старовит Л. В.	10,00	Баріхашвілі Е.	1,00	
Філатова О. С.	5,00	Волонтирець Ю.	1,00	

Кафедра теорії і методики літератури			Гончар В.	1,00
Водяна П. М.	5,00	Дегтяр І.	1,00	
Дудкіна О. О.	5,00	Дорошенко С.	1,00	
Дудюк Л. П.	5,00	Заболотна І.	1,00	
Менько Л. М.	2,00	Зайцева А.	1,00	
Ситченко А. Л.	5,00	Костенко І.	1,00	
Шуляр В. І.	5,00	Кравченко Н.	1,00	
		Кутілова І.	1,00	
Студенти 311 групи	26,00	Макаревич І.	1,00	
Студенти 441 групи	7,00	Мікрюкова К.	1,00	
Студенти 411 групи	23,00	Міріченко А.	1,00	
Студенти 101 групи	23,00	Панімаш Н.	1,00	
Студенти 251 групи	8,00	Поліщук Т.	1,00	
		Пономаренко В.	1,00	
		Портянкіна О.	1,00	
		Слюсаренко К.	1,00	
		Ткаченко Л.	1,00	
		Торбинський А.	1,00	
		Церуш Н.	1,00	
		Яцула І.	1,00	

Студенти філологічного факультету			Всього:	23,00
301 група	13,00	251 гр.		
451 група	12,00	Деніфелд	0,50	
351 група	6,00	Жолкун	0,50	
141-6 група	24,00	Каліновська	0,50	
221 група	18,00	Киван	0,50	
341 група	15,00	Кожухар	0,50	
401-6 група	12,00	Кулібаба	0,50	
241 група	21,00	Марарескул	0,50	
		Мікац	0,50	
		Наконечна	0,50	
		Нечистяк	0,50	
		Остапенко	0,50	
		Пін'юнич	0,50	
		Середа	0,50	
		Сопільняк	0,50	
		Фурсенко	0,50	
		Шестацька	0,50	
		Щипунова	0,50	
		Всього:	8,50	

Студенти педагогічного факультету				
Всього:	368,00	311 гр.		
441 гр.				
Бігунець		Божко С.		
Візічканич		Бородюк В.		
Гуснак		Вілкул М.		
Драгуновська		Волошина Г.		
Корсакова		Гайдабас Г.		
Кругла		Горбенко В.		
Осінчук		Дмитрієва О.		
Сербул		Довгань Ю.		
Смерчинська		Дрозд О.		
Фоміна		Заблоцька О.		
Фомінська		Зайцева О.		
Хрякова		Капанова О.		
Шарапань		Колот О.		
Шуляр		Левчишина Т.		
Всього:	7,00	Музика В.		
		Мухіна О.		
		Онілова В.		
		Палаш Н.		
		Попіль О.		
		Скрипник Г.		
		Терлецька О.		
		Ткаченко Ю.		
		Ульянова І.		
		Ховрунова Т.		
		Щелковська І.		
		Щербіна А.		
		Всього:	26,00	

Від працівників ринку в м. Рудки Львівської обл.

Бурдяков Я. В., м. Рудки	5,00	Мартович І. П., м. Рудки	5,00
Возняк Л. Й., м. Рудки	5,00	Олексієвець М. М., м. Рудки	5,00
Ганишин М. М., с. Підгайчики	5,00	Орищак М. С., м. Самбір	5,00
Гнип Р. М., м. Рудки	5,00	Отчич О. В., м. Рудки	5,00
Гринчишин Я. О., м. Рудки	5,00	Панакшева Н. В., м. Рудки	5,00
Гусак О. Й., м. Рудки	5,00	Панчишин О. М., м. Рудки	5,00
Данькович Л. Л., м. Рудки	5,00	Пециняк І. В., м. Рудки	5,00
Дяків О. Б., с. Михайлівці	5,00	Полуліх О. Б., с. Вистовичі	5,00
Іванишин Г. М., м. Рудки	2,00	Сапон С. Л., м. Рудки	5,00
Ільшин М. В., с. Михайлівці	2,00	Смалік В. М., м. Рудки	5,00
Карчак Б. Й., м. Рудки	2,00	Трущ С. Б., м. Рудки	5,00
Качмар А. М., м. Рудки	5,00	Турчин Л. М., м. Рудки	5,00
Коцур Г. М., с. Луки	2,00	Турчин М. М., м. Рудки	5,00
Кушвара М. М., м. Самбір	2,00	Фростянок Л. М., м. Рудки	5,00
Лизан М. Г., м. Рудки	5,00	Хороз Р. Б., м. Рудки	5,00
Лис С. М., с. Луки	2,00	Цьорох Г. М., с. Підгайчики	2,00
Лосик М. П., м. Рудки	5,00	Штома А. В., м. Рудки	2,00
		Всього:	146,00

ОБ'ЄДНАННЯ ГАЛИЦЬКОГО Р-НУ м. ЛЬВОВА ТОВАРИСТВА "ПРОСВІТА" ім. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Адамян І. А.	2,00	Дубовський І. В.	2,00	Пакліковський П.	10,00
Андрієцький Б. О.	3,00	Загрош Я. В.	2,00	Палюх Р. Д.	5,00
Андрущишин А. Б.	5,00	Ілік В. І.	2,00	Пелех Б. П.	2,00
Андрущишин В. Б.	2,00	Кагало О. О.	5,00	Пеприк Л. В.	10,00
Бадюк О. С.	3,00	Канарський Ю. В.	5,00	Пишко Б. П.	2,00
Башта Г. В.	5,00	Каркач О. М.	4,00	Похмурський І. М.	2,00
Білонога В. М.	5,00	Киценюк Н. І.	10,00	Процайло Б. О.	2,00
Бішко П. В.	2,00	Княк В. Г.	5,00	Пука Є. О.	5,00
Богун Б. О.	10,00	Кобів Ю. Й.	5,00	Репетилло О. С.	5,00
Богун В. О.	10,00	Ковалишин Н. Й.	2,00	Рожкова Ю. А.	5,00
Бойко М.	10,00	Козловський В. І.	5,00	Садова К.	2,00
Бойко Х. В.	10,00	Козловський М. П.	10,00	Садова О.	5,00
Борович П. Я.	5,00	Колектив інституту "Львів-діпронафтохім"			
Бояр О. В.	2,00	(Орищишин О. І.)	233,00	Садовий І.	5,00
Брацук М. П.	2,00	Кравчук Р. Б.	5,00	Сало Р. В.	10,00
Була Я. М.	20,00	Крок Б. О.	5,00	Свист Т. І.	2,00
Ванчура Л. М.	2,00	Кубрак Н. І.	20,00	Сидір А. І.	10,00
Васенько С. Л.	4,00	Кубрак Т. І.	20,00	Сичак Н. М.	5,00
Васенько Ю. Л.	4,00	Кузьмин О. Г.	2,00	Скібіцька Н. В.	5,00
Вельчак Г. А.	1,00	Кулай І.	2,00	Степанова Л. Г.	3,00
Венгрин І. Г.	2,00	Кучерук В. Л.	20,00	Стець Р. С.	3,00
Вертелецький З. С.	10,00	Лапка М. Я	5,00	Стик Г. Я.	20,00
Вороновський Є. П.	2,00	Лучко Л. Я.	1,00	Стик М. Я.	20,00
Гавришишин М.	3,00	Льонда С. В.	1,00	Тернавська О. Г.	5,00
Галушко Б. П.	10,00	Магунь М. К.	5,00	Ткаченко Р. О.	5,00
Гамаль Б. П.	5,00	Мандзинець Ю. В.	10,00	Ткачик В. П.	10,00
Гнатів П. С.	5,00	Манюк О. В.	5,00	Феджора О. М.	1,00
Гнаткевич С. В.	5,00	Марискевич О. Г.	10,00	Фок В. М.	6,00
Голубець М. А.	25,00	Мерцало І. Р.	5,00	Фурманець В. В.	2,00
Голубець М. А.	50,00	Мисяк О. М.	2,00	Хамар М. І.	20,00
Голяк М. М.	20,00	Мізга В. В.	3,00	Хоржавців Я. Д.	5,00
Гораль Н. І.	20,00	Мірошниченко О.	1,00	Царик І. Й.	5,00
Горбач М. С.	5,00	Мовчан В. Р.	5,00	Цюпак А. О.	2,00
Гринчак М. А.	5,00	Мовчан Р. Л.	5,00	Черних В. Т.	10,00
Грицелік Ю. М.	20,00	Мотиль Т.	1,00	Шпаківська І. М.	5,00
Гуменецька О.	1,00	Мурич О.	5,00	Штангрет Б. С.	5,00
Данилів І. С.	5,00	Наддорожняк О. Я.	5,00	Юрків В. В.	10,00
Данилович В. О.	2,00	Озимко М. М.	10,00	Яворницький В. І.	5,00
Демків О. Т.	10,00	Орищишин О. І.	233,00	Ямпіль І. В.	5,00
Демкович А. М.	10,00	Осідач О. П.	15,00	Яремчук Н.	1,00
Дмитрах Р. І.	5,00	Павлишин В.	2,00	Яриш Г. П.	5,00
Дмитрів А.	1,00	Павлюх М. А.	10,00	Яриш М. П.	2,00
Дорожовець Н. В.	5,00			Ященко П. Т.	5,00
				Всього:	1065,00

НОВОМОСКОВСЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА, Дніпропетровська обл.

Викладачі коледжу			Сітковська Н. Ф.	2,00
Алієва В. П.	2,00	Хорошун О. В.	1,00	
Антипова Л. І.	5,00	Шаповалова Е. О.	50,00	
Анцибор В. Т.	20,00	Всього:	131,00	
Видюк Л. Т.	2,00	Студенти коледжу		
Галак В. О.	2,00	Група ТКШ-21	26,00	
Дядюра В. В.	2,00	Група Ю-21	23,50	
Іваниченко В. Г.	2,00	Група Ю-22	14,05	
Кільчинська О. В.	2,00	Група Ю-23	14,00	
Климчук Г. А.	20,00	Група Ю-33	7,00	
Курносов О. О.	2,00	Група О-22	7,00	
Підпальна В. М.	5,00	Група О-21	4,50	
Погорелова В. В.	5,00	Група Б-22	8,50	
Свіженко О. В.	7,00	Всього:	104,55	
Сень М. Ф.	2,00			

Від членів Берегометського осередку Вижницької РО КУН Чернівецької області

Боднарчук Д. Т.	10,00	Соколовська Т. Ф.	25,00
Боднарчук С. М.	10,00	Соколовський А. В.	10,00
Бужора С. Т.	10,00	Соколовський В. А.	25,00
Мендришора В. І.	50,00	Солтус І. О.	10,00
Мендришора М. В.	10,00	Чепелюк В. І.	10,00
Михайльчук О. С.	10,00	Чепелюк Д. І.	10,00
Перепелиця А. М.	10,00	Яків'юк І. Д.	25,00
Рибчук К. П.	10,00	Яків'юк І. І.	25,00
Соколовська О. Г.	10,00	Всього:	270,00

Від інтелігенції (пенсіонерів) м. Берестечко Волинської області

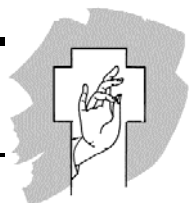
Вишневецький А.		Рехнюк Л. В.	
Дрина М. Г.		Саковська К. І.	
Захарчук П. А. — підприємець, який підтримує цю акцію.		Тарнавська Г. Ф.	
Зубрицька О. Л.		Томашевська В.	
Калішук Г. Ю.		Усатий В. Д.	
Клочко Г. У.		Федорчук Є. С.	
Клочко Т.		Харламова Т.	
Коровицький О. М.		Чушак Г. П.	
Кульчицький М.		Шиманський І. А.	
Лащук Г. Т.		Юркевич А. О.	
Пижевський А. М.		Всього:	118,00

Від працівників виконавчого апарату Буринської районної ради

Ковшин О. В.	5,00	Нікітченко Г. П.	10,00
Колесник О. М.	5,00	Рябініна Н. В.	5,00
Котляр Д. Г.	10,00	Шинкарьова М. В.	3,00
Мандрика Н. П.	5,00		

ПАРАФІЯНИ СОБОРУ "РІЗДВА ХРИСТОВОГО", м. Володимир-Волинський Івано-Франківської обл.

Атлас М. В.	5,00
Ваврисевич М. М.	10,00
Глусь О. П.	10,00
Дацюк М. І.	10,00
Дорман М. О.	5,00
Дудко В. Є.	10,00
Зай П. А.	30,00
Знайда Е. М.	10,00
Зубковська Р. П.	10,00
Киричук П. Я.	10,00
Книш А. С.	20,00
Ковальчук О. О.	10,00
Козар Г. А.	20,00
Лопійчук Є. Г.	10,00
Лопійчук М. В.	10,00
Мазяр Г. М.	10,00
Мартинюк О. Т.	10,00
Мартинюк П. П.	10,00
Масловський М. М.	20,00
Мідак М. М.	10,00
Оніщук В. М.	5,00
Палій Л. Д.	10,00
Панасюк Д. І.	10,00
Полюско Л. К.	10,00
Рижук В. М.	10,00
Соколюк Л. П.	5,00
Сорочинська І. О.	5,00
Стольніцька О. П.	20,00
Тлущкевич А. М.	10,00
Тлущкевич М. І.	10,00
Феценець Г. М.	10,00
Фурманюк О. М.	10,00
Царук Я. В.	10,00
Шарко Г. П.	10,00
Шей	

НЕМИРІВСЬКИЙ БУДІВЕЛЬНИЙ ТЕХНІКУМ ВДАУ (ВІННИЦЬКА ОБЛ.)

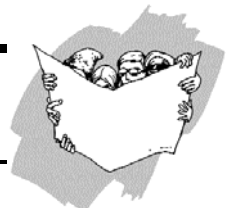
11 група			Попроцький О. І.	10,00	Гаюк М. С.	10,00			
Андрийченко М. І.	10,00	Прохватілов В. В.	10,00	Горбач О. В.	10,00	Гутей В. І.	10,00		
Бабенко О. Ю.	10,00	Січкач С. М.	10,00	Заграй А. О.	10,00	Захарчук М. П.	10,00		
Багрій О. В.	10,00	Слободян М. О.	10,00	Зарчак М. П.	10,00	Льчук В. Б.	10,00		
Бідюк Т. І.	10,00	Старіков В. В.	10,00	Кирилешенко П. О.	10,00	Ковальчук Д. О.	10,00		
Буряк В. А.	10,00	Чепний О. А.	10,00	Кононенко Л. М.	10,00	Кучер В. І.	10,00		
Валятицький О. В.	10,00	Шаран В. В.	10,00	Всього:	270,00	Латуша Т. В.	10,00		
Дорожняк Д. Ю.	10,00				Литва О. В.	10,00			
Жовтан І. В.	10,00				Мостовик В. В.	10,00			
Забродська І. О.	10,00				Оленчин С. О.	10,00			
Кавун К. О.	10,00				Павлушко О. Л.	10,00			
Кацан І. В.	10,00				Пелюшко В. В.	10,00			
Коваленко І. І.	10,00				Перебейнос С. І.	10,00			
Коваль Б. А.	10,00				Письменюк В. В.	10,00			
Коваль В. В.	10,00				Плахотнюк В. О.	10,00			
Колесник В. С.	10,00				Попов А. О.	10,00			
Коріненко Р. В.	10,00				Пукас В. О.	10,00			
Корнійчук О. С.	10,00				Сіденко О. П.	10,00			
Костина В. М.	10,00				Томенко О. І.	10,00			
Літовчук С. А.	10,00				Цюда М. О.	10,00			
Мілюков С. Б.	10,00				Всього:	250,00			
Павлюк Р. Р.	10,00								
Ромашенко Т. А.	10,00								
Самойленко Г. І.	10,00								
Сауляк К. Л.	10,00								
Соколькова А. О.	10,00								
Страшнюк О. О.	10,00								
Тарасюк О. П.	10,00								
Шпак І. В.	10,00								
Янченко М. А.	10,00								
Всього:	290,00								
12 група			Гавриленко Р. В.	10,00	25 група		Бартко С. В.	10,00	
Авраменко М. П.	10,00	Гордієнко С. М.	10,00	Бартко С. В.	10,00	Біленький С. В.	10,00		
Болюк Н. В.	10,00	Гутник В. В.	10,00	Булейко А. М.	10,00	Горіленко В. В.	10,00		
Бурдейна А. А.	10,00	Загоруйко К. В.	10,00	Гулик В. М.	10,00	Івасишин О. А.	10,00		
Гаврилюк О. В.	10,00	Кавецький Ю. В.	10,00	Карпович О. П.	10,00	Карпович О. П.	10,00		
Герелиця М. О.	10,00	Кавецький Ю. В.	10,00	Коваль О. В.	10,00	Коріненко А. В.	10,00		
Гладка Т. І.	10,00	Мандибуря Р. М.	10,00	Кузьменко М. О.	10,00	Кузьменко М. О.	10,00		
Гуменюк І. Ю.	10,00	Мозур В. М.	10,00	Ладихенська Т. О.	10,00	Ладихенська Т. О.	10,00		
Довгань С. Л.	10,00	Педос О. А.	10,00	Лашко В. С.	10,00	Лашко В. С.	10,00		
Заморський Ю. М.	10,00	Пелішенко Р. В.	10,00	Мар'ян В. В.	10,00	Мельник О. М.	10,00		
Кучер А. І.	10,00	Печенюк О. Ю.	10,00	Піддубняк С. І.	10,00	Піддубняк С. І.	10,00		
Ляпін А. А.	10,00	Салій Н. М.	10,00	Прохоренко М. О.	10,00	Прохоренко М. О.	10,00		
Мазур О. В.	10,00	Свердликівський С.	10,00	Романюк Т. М.	10,00	Романюк Т. М.	10,00		
Мартинівський П. В.	10,00	Уманський В.	10,00	Саєнко В. Д.	10,00	Саєнко В. Д.	10,00		
Нечкалюк Д. С.	10,00	Чередник Ю. П.	10,00	Саламатина О. Ю.	10,00	Саламатина О. Ю.	10,00		
Пилипенко М. М.	10,00	Чуб М. В.	10,00	Седов А. О.	10,00	Седов А. О.	10,00		
Пилипенко О. П.	10,00	Штогрін А. В.	10,00	Швець В. В.	10,00	Швець В. В.	10,00		
Покропивний Р. В.	10,00	Всього:	160,00	Шихнір Н. Ю.	10,00	Шихнір Н. Ю.	10,00		
Ратушняк В. О.	10,00				Шумлянська Л. В.	10,00	Шумлянська Л. В.	10,00	
Рунешев В. В.	10,00				Всього:	240,00			
Скрипніченко П. П.	10,00								
Смільський С. Ю.	10,00								
Стецюра Ю. М.	10,00								
Ткаченко С. О.	10,00								
Шолубай Д. Ю.	10,00								
Всього:	240,00								
13 група			Безвуляк О. О.	10,00	26 група			Баландюк М. А.	10,00
Білоус О. М.	10,00	Васалатій М. В.	10,00	Баландюк М. А.	10,00	Войтенко О. В.	10,00	Войтенко О. В.	10,00
Бойко В. В.	10,00	Дремлюга О. М.	10,00	Войтенко О. В.	10,00	Громик О. М.	10,00	Громик О. М.	10,00
Бойко С. О.	10,00	Дубонос В. В.	10,00	Громик О. М.	10,00	Громико В. В.	10,00	Громико В. В.	10,00
Гаврилюк Б. О.	10,00	Захарчук М. О.	10,00	Грутовий С. М.	10,00	Грутовий С. М.	10,00	Грутовий С. М.	10,00
Глинаний О. Ю.	10,00	Кахно Ю. В.	10,00	Движенюк І. М.	10,00	Дедов В. А.	10,00	Дедов В. А.	10,00
Гомза І. І.	10,00	Книш С. І.	10,00	Дедов В. А.	10,00	Затула Б. І.	10,00	Затула Б. І.	10,00
Гриб Л. О.	10,00	Ковтун В. О.	10,00	Затула Б. І.	10,00	Зозуля П. М.	10,00	Зозуля П. М.	10,00
Грумко Р. В.	10,00	Конончук А. В.	10,00	Крикун О. В.	10,00	Калита М. М.	10,00	Калита М. М.	10,00
Гуліватий О.	10,00	Красилук І. І.	10,00	Лебедюк Ю. В.	10,00	Коваль П. Р.	10,00	Коваль П. Р.	10,00
Дзюбак Б. С.	10,00	Крикун О. В.	10,00	Назар В. Ф.	10,00	Криков С. С.	10,00	Криков С. С.	10,00
Кириленко О. В.	10,00	Лебедюк Ю. В.	10,00	Несен Я. М.	10,00	Кропенко В. В.	10,00	Кропенко В. В.	10,00
Ковальчук В. О.	10,00	Назар В. Ф.	10,00	Патик І. В.	10,00	Майданик В. В.	10,00	Майданик В. В.	10,00
Козар М. А.	10,00	Несен Я. М.	10,00	Патлатюк О. А.	10,00	Михайловський О. В.	10,00	Михайловський О. В.	10,00
Кравчук О. Ф.	10,00	Патик І. В.	10,00	Піддубняк С. В.	10,00	Попович О. М.	10,00	Попович О. М.	10,00
Кушнірук П. М.	10,00	Піддубняк С. В.	10,00	Рибак Б. А.	10,00	Присяжнюк О. А.	10,00	Присяжнюк О. А.	10,00
Кушнірук Р. Г.	10,00	Рибак Б. А.	10,00	Савчук О. В.	10,00	Романенко А. В.	10,00	Романенко А. В.	10,00
Лізун В. Я.	10,00	Савчук О. В.	10,00	Сотський О. М.	10,00	Романенко С. О.	10,00	Романенко С. О.	10,00
Малиненко Г. Н.	5,00	Сотський О. М.	10,00	Стороженко А. М.	10,00	Савченко А. Б.	10,00	Савченко А. Б.	10,00
Мотьева О. А.	5,00	Стороженко А. М.	10,00	Танцюра К. М.	10,00	Француз В. В.	10,00	Француз В. В.	10,00
Падалко Н. М.	5,00	Танцюра К. М.	10,00	Шенк О. А.	10,00	Шевчук М. П.	10,00	Шевчук М. П.	10,00
Романчук В. Г.	10,00	Шенк О. А.	10,00	Шкільняк О. В.	15,00	Шимко Р. Л.	10,00	Шимко Р. Л.	10,00
Терешкевич С. П.	10,00	Шкільняк О. В.	15,00	Всього:	245,00	Юрков В. А.	10,00	Юрков В. А.	10,00
Шиманський М. Ф.	10,00	Всього:	245,00				Всього:	240,00	
Яцюк А. В.	15,00								
Всього:	150,00								

НРУ м. Володимир-Волинський через Микиту А. В.

Давидюк А. К., с. Ласків	50,00	Ісаєвич В. В.	1,00
Себій Д. О., с. Верба	50,00	Іщенко Ю. В.	5,00
Михалець Ю. Б., м. Володимир-Волинський	50,00	Камінська Н. Т.	5,00
Микита А. В., м. Володимир-Волинський	50,00	Камінський А. М.	5,00
Казмирчук Н. Ф., м. Володимир-Волинський	10,00	Камінський А. М.	5,00
Коломієць Л. І., м. Володимир-Волинський	50,00	Каневська І. І.	1,00
Яворська Є. Й., м. Любомль	5,00	Каневська Т. Г.	5,00
Тарасюк П. С., м. Володимир-Волинський	10,00	Катрич В. С.	100,00
Козачук Я. Я., м. Володимир-Волинський	5,00	Кирилюк Н. Є.	2,00
Пелех М. А., м. Володимир-Волинський	5,00	Кієненко Л. В.	1,00
Олійник В. С., м. Володимир-Волинський	10,00	Коваленко З. О.	2,00
Лемішко П. Т., м. Володимир-Волинський	10,00	Кошованенко С. М.	5,00
Колач Є. Й., м. Володимир-Волинський	50,00	Крилова Л. В.	5,00
Будневський Г. М., м. Володимир-Волинський	10,00	Кузякіна Т. Н.	2,00
Супрунович М. С., м. Ковель	10,00	Лавриненко І. А.	5,00
Заклета П. М., м. Володимир-Волинський	2,00	Лазаренко Г. І.	5,00
Яковішак О. В., м. Любомль	10,00	Лемешук В. І.	2,00
Мацюк І. М., м. Володимир-Волинський	10,00	Лискодав М. С.	5,00
Веремчук М., м. Володимир-Волинський	10,00	Маєвська Т.	2,00
Всього:	407,00	Максименко Є. І.	20,00

Від працівників електродепо "Дарниця" та медпрацівників (через Ганну Попович)

Бершадський М.	2,00	Ісаєвич В. В.	1,00
Вдовиченко	1,00	Іщенко Ю. В.	5,00
Горлач М. Л.	1,00	Камінська Н. Т.	5,00
Гуйський В. С.	1,00	Камінський А. М.	5,00
Дорошенко В. В.	0,60	Камінський А. М.	5,00
Доценко П. Н.	2,00	Каневська І. І.	1,00
Єлісов Е. Ю.	1,00	Каневська Т. Г.	5,00
Загородний Е. А.	1,00	Катрич В. С.	100,00
Зелінський М. Н.	3,00	Кирилюк Н. Є.	2,00
Земський П. Г.	2,00	Кієненко Л. В.	1,00
Зозуля Н. А.	5,00	Коваленко З. О.	2,00
Іванчук О. Е.	2,00	Кошованенко С. М.	5,00
Іващенко А. А.	2,00	Крилова Л. В.	5,00
Ільченко В. М.	2,00	Кузякіна Т. Н.	2,00
Ковалев В. В.	1,00	Лавриненко І. А.	5,00
Корев А.	2,00	Лазаренко Г. І.	5,00
Костенко Ю. Л.	2,00	Лемешук В. І.	2,00
Коханик О. Н.	1,00	Лискодав М. С.	5,00
Крупін С.	1,00	Маєвська Т.	2,00
Ладно А. Д.	2,00	Максименко Є. І.	20,00
Лодомкін Д. П.	1,00	Мартинов В.	2,00
Марцишин Б. Д.	2,00	Матвієнко І. Н.	2,00
Матвеева І.	2,00	Мельник М. А.	2,00
Миленська В. Г.	1,00	Мироненко М.	1,00
Миленський Е. І.	2,00	Михайлина П. Д.	1,00
Моторний В. І.	2,00	Мовицька Й. Я.	5,00
Ніколаєнко Н. С.	1,00	Неволина Н. С.	10,00
Олексинчук В. В.	2,00	Носевич	5,00
Олійник Д. М.	2,00	Овсенко О. М.	2,00
Олійник Н. І.	5,00	Олійник В. В.	20,00
Олійник О. М.	3,00	Онисько Б. М.	2,00
Петрачков А. А.	2,00	Оноприєнко Л. Ф.	2,00
Печур	1,00	Павловський І. Д.	2,00
Попович Г. С.	10,00	Пасіка Н. Г.	2,00
Поркид В. Г.	2,00	Пасіка Н. Г.	3,00
Присяжнюк В. В.	3,00	Перів М. В.	10,00
Проценко Ф. Н.	2,00	Підпала Н. А.	5,00
Річицька В. С.	2,00	Полосьмак Б. Ф.	1,00
Романчук Л. В.	1,00	Попович Г.	10,00
Руденков І. І.	5,00	Потопенко А. П.	3,00
Скоробогатий Д. Л.	2,00	Руденко В. П.	1,00
Сухоцький С. І.	1,00	Свербівиус О. К.	2,00
Хильченко О. А.	2,00	Свербівиус Р. Б.	1,00
Царапсев М. М.	1,00	Сенченко Л. В.	2,00
Целик В. А.	2,00	Снісер Л. В.	5,00
Шаронова Г.	2,00	Сорока Д. Ю.	3,00
Шевченко А. Н.	2,00	Спіженко М. І.	2,00
Шевченко С. І.	1,00	Тимчик Л.	2,00
Поліклініка узлова і знайомі			
Бабіченко М. О.	1,00	Ткаченко І. В.	10,00
Балишенко В. М.	5,00	Уховська Є. К.	5,00
Бондар Д. В.	3,00	Шевага М. І.	5,00
Бондар Л. П.	2,00	Шлапак І.	1,00
Бондаренко М. І.	1,00	Яценко В. А.	5,00
Булига О. О.	2,00	Сім'я Поповичів із Запоріжжя:	
Винова Л. П.	5,00	Годун В. Б.	5,00
Вовтунець О. В.	1,00	Івонюк М. І.	5,00
Гетьманчук М. І.	3,00	Колісник Галя	1,00
Гетьманчук М. І.	5,00	Колісник Катя	1,00
Глухенька М. І.	5,00	Колісник О. А.	5,00
Горська Л. Д.	20,00	Колісник С. І.	5,00
Гущина Є. С.	5,00	Лазуренко Г. А.	5,00
Донцов Я.	1,00	Малі	

ЗАМИСЕЛ

ГОЛОСИ ЗМИНУЛИХ СТОЛІТЬ

Дуже зацікавила стаття "Волинські зустрічі", надрукована у числі 8 (228) "Слова Просвіти" від 19—25 лютого 2004 року. Її авторка, членкиня НСПУ Олена Леонтович, ділилася враженнями від мандрівки Лесиним краєм і, зокрема, розповіла, що у фонді науково-дослідної лабораторії Волинського університету є унікальна платівка з автентичним голосом Лесі Українки, передана туди з особистої колекції професора Олександра Рисака.

Дозвольте поділитися своїми думками з цього приводу. Переважна більшість нинішніх учителів історії не можуть використовувати на уроках допоміжні засоби навчання, тобто відео- та фонозаписи, — а прослуховування на уроці історії України музики, написаної у період, який вивчається, чи перегляд відповідного відеоматеріалу підсилює освітній ефект.

Колись школи забезпечували широким арсеналом допоміжних методичних посібників, передусім ідеологічними матеріалами. У кабінеті вчителя історії були грамплатівки із записами голосів Леніна, "наркомів", Сталіна, навчальні відеоматеріали озвучувалися патріотичною музикою "радянської закваски" 20—40-х років та піснями про Велику Вітчизняну війну. Чому ж українське Міністерство освіти, покикане займатися такими питаннями, не спроможне організувати видання кількох збірок із записами промов політиків, науковців, літераторів, виступів співоочих та музичних колективів України, і в такий своєрідний спосіб сформувати історичне тло ХХ століття?

На рубежі XIX—XX століть у середовищі української та російської інтелігенції було прийнято записувати голоси на фонограф. Завдяки цьому дійшли до нас пісні у виконанні Лесі Українки, Соломії Крушельницької, філософські роздуми Льва Толстого. Тільки де ці записи, і чи кожний бажаючий може їх почути?

1 січня 2003 року в ефірі української служби радіо "Бі-Бі-Сі" прозвучав голос Степана Бандери. Як виявилось, транслювався уривок з його виступу — єдиного, що зберігся у фонозаписі. Чи не варто, щоб учні могли почути думки цього видатного ідеолога національно-визвольної боротьби України? І не в не збереглися голоси М. Грушевського, В. Винниченка, С. Петлюри, Р. Шухевича, поетів доби "розстріляного Відродження"? Повинні десь знаходитися і ті фонозаписи, які робилися у добу німецької окупації в Рейхскомісаріаті "Україна", адже німці розгорнули тоді широку пропагандистську діяльність через пресу та радіо, всіляко сприяли відродженню українськомовної опери, театру, хорового співу тощо (нехай і переслідуючи свої жорстокі плани побудови "світового порядку"). Наприклад, знаємо про роботу радіостанцій у Львові, Вінниці, Києві. Але що нам відомо про зміст програм, зокрема українськомовних, які вони транслювали?

Сьогодні поверненням українських голосів з мору минулого займаються, на жаль, тільки ентузіасти. Та цього мало. Для виховання патріота, а не "космополіта", видання збірок з української історії такого стибу конче потрібне, адже спливає час.

● **Володимир КОВАЛЬЧУК**, аспірант Інституту української археології та джерелознавства НАН України

СМІЙМОСЯ

СЕРДИТІ СПІВАНКИ

Подинці — всі розумні,
Консенсус на пару,
А зберемося до купи —
Схожі на отару.

* * *
Знов на вибори попруть,
Як оті овечки,
Якщо всипле кандидат
В торбу трох гречки.

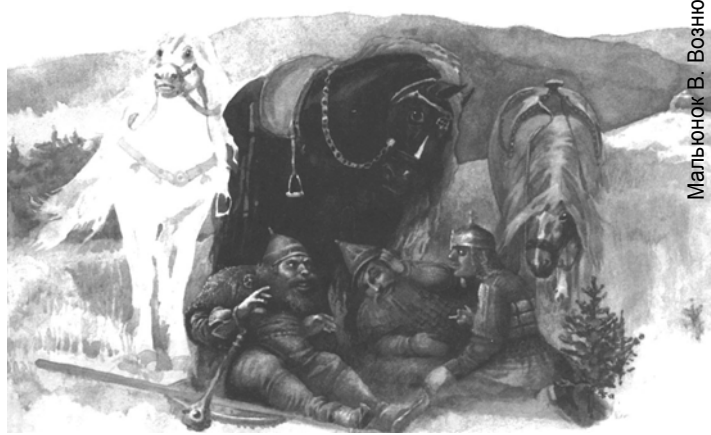
● **Володимир ОРЛІЧЕНКО**, м. Арциз Одеської обл.

І ТУТ «РУССКІЄ», БЕЗ НИХ НІЯК

Згідно з московсько-більшовицькою теорією про спільне походження трьох слов'янських народів, усе для росіян існує як "русское", за словами Юрія Бадзьо, — "русские племена", "русская земля", "русское государство"... І навіть "КИЇВ — первая русская столица". Українці вимушені доводити, що вони мають власну мову, а не "южно-руський говор", що історія України-Руси — це історія України, а не Росії, яку поцупила старша північна сестра, й таке інше.

Цікаво, а як будуть доводити свою самобутність італійці?

Запитаєте, при чому тут вони? А ось маю "науковий витвір", що його видало московське видавництво "Белый город", авторства Віктора Калашнікова під назвою "Энциклопедия тайн и загадок (Занимательная история)". Справді, тут багато цікавих та "занимательних" історичних таємниць, які "науково" розкриваються російськими істориками. Варто дещо процитувати:

Мальюнок В. Вознюка

"Кто такие этруски? ... Соседи называли этих переселенцев этрусками. Можно предположить, что в названии слились воедино два слова — "это русские"... Этруски, или расены — одни из наших предков... Этруски построили и основали Рим. Цари расенов были его первыми правителями вплоть до уста-

новления республики в 509 г. до н. э."

Цікаво!? Учітеся! Читайте! Далі — більше! Йдеться про те, що етруски, тобто "русские", а саме РОСІЯНИ дали тубільцям італійських країв не тільки ідею державотворення, але й навчили писемності, будівництва міст, навчили медицини, математики,

ОТАКОЇ!

висушили болота, побудували водогінну систему Риму, побудували й саме "вічне" місто, побудували місцеві народи вірувати у богів!!! Отаке-от! Хочете — вірте, а хочете — не вірте...

Історик не пише, куди далі подалися "это русские", — тобто росіяни, яких на той час ще не можна було назвати "московітами" або "москалями", оскільки Москва вони побудували набагато пізніше, ніж Рим. Здається, що почовгали вони білим світом, аби побудувати пару-іншу піраміду у Єгипті, закласти сади Семираміди, змоталися до племен майя та ацтеків, навчили китайців виготовляти порох, підказали, як виготовляється папір... далі продовжуйте — як кому заманеться. Наскільки вистачить фантазії та маразму.

● **Анастасія АВІЛОВА**, учениця СШ № 16, м. Дзержинськ Донецької обл.

У НАШОМУ МІСТІ ЇХ НЕ БУЛО

СЛІДАМИ НАШИХ ВИСТУПІВ

Мене зацікавив діалог Лариси Брюховецької та Михайла Ілленка про скрутний стан українських кіностудій. Цілком згодна, що держава повинна допомагати кінновиробництву, — тоді початковий внесок повернеться з великим прибутком. Але варто зазначити, що й самі працівники студій не проявляють активності для пропаганди вітчизняних кінострічок.

У Маріуполі збереглася мережа кінотеатрів. Зараз їх 7, після занепаду поступово ремонтуються, набувають сучасного вигляду, вже третій кінотеатр придбав звукову систему "Долбі". Але чим вони заохочують до себе глядачів? Останніми американськими фільмами. Українських, окрім "Мо-

литви за гетьмана Мазепу", в нашому місті за роки незалежності не було.

Я вже четвертий рік передплачую журнал "Кіно-театр" і з нього знаю, що українські фільми виходять, але не потрапляють до прокату. Так, жителі Донецчини важко сприймають українську мову, однак, коли є добра реклама, що переує виступає гурту "Океан Ельзи" або Руслани Лижечко, збираються повні зали, незважаючи на дорогі квитки.

Отже, якщо б працівники студій зорганізували показ нових фільмів або кінострічок із фестивалів, хай навіть студентських робіт, чи ретроспективний показ творів Параджанова, Миколайчука, люди б дивилися нові роботи. Цілком можливо, що такі покази слід супроводжувати лекціями, бо серйозні роботи потребують

вдумливого підходу. Тоді й наші люди поступово привчалися б до українського кінематографа, і студіям була б користь.

Також можна демонструвати навчальні фільми з історії, української літератури, про СНІД, екологію просто по школах за невеличку платню. Таких фільмів випущено багато. У нашому місті за таку роботу згодні взятися працівники кінотеатру ім. Тараса Шевченка, якщо буде відеопроєктор.

Ніхто не заперечує, що початок буде важким, але нові умови життя потребують і нових підходів до глядачів. Тим паче, що люди вже стомилися від телебачення, і треба не втрачати їхньої уваги до пошуків українських кінновиробників.

● **Ірина МОЛЧАНОВА**, голова Маріупольського "Союзу Українок"

ТОЧКА ЗОРУ

СИНІЦЯ СЛАВУ РОЗПУСТИЛА...

Український уряд — на зразок маленької пташки синицьки із байки Л. Глібова — цілий рік нам буквально втокмачував, що на народ України чекає фантастичний зріст сімейного бюджету. Тобто, значне підвищення пенсій. Люди чекали цього "чуда" з нетерпінням. Та з великої хмари, кажуть, малий дощ.

Чого варта пенсія в розмірі 156 грн.? І чи можна на ці гроші прожити?

Наведу для порівняння розмір середніх пенсій у деяких країнах: Польща — 278 доларів, Чехія — 179 доларів, Білорусь — 35 доларів, Україна — 23 долари.

А тепер робіть висновки, що це в нас за влада? У Польщі й Чехії президенти не займаються створенням штучної більшості. А наша влада вкрала перемогу в опозиції, і всю

свою енергію витрачає на боротьбу з нею.

І найголовніше — в Польщі і в Чехії ніхто не може навіть засумніватися в патріотичності парламентарів-урядовців. Це тільки в нашому парламенті цвірінкають чужою мовою, це лише наш уряд намагається більше догодити Московії, аніж власному народові.

Замість того, щоб вибачитися за 12-річне знуцання над людьми і піти в добровільну відставку, влада робить все, аби тільки утримати свої позиції якнайдовше.

Саме в рік президентських виборів незграбна пенсійна реформа ще раз підтвердила, що з такою владою потрібно розпрощатися якнайшвидше. І народ це обов'язково зробить.

● **Павло ЗБРОЖКО**, смт. Саврань Одеської обл.

«ЕМОЦІЯМ НЕ ВІРИМО, А ВІРИМО ФАКТАМ»

Уже в перших рядках статті "Творця вилучають із творчості" ("Слово Просвіти" від 19—25 лютого 2004 р.) автор Андрій Моложавий допускає грубу помилку. Щоб розібратися в проблемі, потрібно вислухати не одну сторону, а принаймні дві.

Автор статті дивується, що Г. П. Мацегору виключили із членів Спільки художників. Але чи знає автор, що п. Мацегору вже двічі виключали із організації: в 1965 році — із кандидатів у члени Спільки, і в 1980 р. — за виключення Г. Мацегори проголосувало 43 художники Запорізької організації.

Отже, ситуація, що склалася в Запоріжжі, не нова, і набула актуальності, коли головою ЗОНСХУ була обрана І. Гресик у червні 2002 року. Попереднього голову правління Л. Кривопуста справді перебрано достроково після проведення перевірки фінансово-господарської діяльності, в ході якої було виявлено ряд фальсифікованих документів за його підписом.

З цього часу в усі інстанції надходять листи та скарги про діяльність ЗОНСХУ, підписані Г. Мацегорою та Л. Кривопустом.

Щодо зборів, про які говорять Г. Мацегора та Л. Кривопуст. За Статутом НСХУ, загальні збори скликаються один раз на рік. Такі збори відбулися (24.09.03р.), на них були присутні 58 художників, для кворуму не вистачало 2 осіб. Та й сам Г. П. Мацегора був проти того, щоб ці збори вважати загальними.

Позачергові ж збори скликаються за ініціативи голови ревізійної комісії чи на вимогу 2/3 членів організації (для Запоріжжя — 60 осіб). У статті йдеться про те, що звернення про скликання зборів підписали 20 художників. Чого, як бачимо, мало — по-перше, а по-друге, — більшість художників визнали підписи недійсними, деякі відмовилися від своїх підписів. Хто ж потерпілий у цьому випадку? Хто попросить вибачення в художників?

Угоди про оренду творчих майстерень із художниками укла-

дає не голова правління, а директор Запорізького художньо-виробничого комбінату. Гроші за користування майстернями приймалися в касі. До речі, звернення до прокуратури підписане Г. П. Мацегорою, Л. Г. Кривопустом, В. К. Дубініним. Художник В. К. Дубінін від свого підпису відмовився, про що є його письмова заява.

За фактом про "жорстоке побиття" було проведено перевірку старшим дільничним Бондаревим. За результатами перевірки винесена постановою "Про відмову в порушенні карної справи". Шелваро зазначити, що пан Мацегора не вперше вдається до такого прийому, — його надто часто "жорстоко били", і на всі скарги він отримував відмови в порушенні карної справи.

І ще одна образа, яку не може пережити Мацегора: йому відмовили в присвоєнні почесного звання "Народний художник України". І знову в цьому звинувачується Ірина Гресик.

ДРУГИЙ БІК МЕДАЛІ

До Запорізької організації надійшов запит від НСХУ з проханням визначитися щодо підтримки члена організації Г. П. Мацегори про присвоєння йому почесного звання. Правління ЗОНСХУ зібралось 06. 08. 2003 р., і односторонньо було винесено рішення про відмову. Але це рішення аж ніяк не могло вплинути, бо відмова в присвоєнні почесного звання "Народний художник України" Г. П. Мацегорі від Адміністрації Президента України надійшла до Запоріжжя ще 5. 08. 2003 р.

На всі факти, викладені в цій статті, існують реальні документи, письмові підтвердження, а не тільки емоції на зразок "покарано за погляди й переконання".

● **Правління ЗОНСХУ**

Від редакції. Ми друкуємо лист від правління Запорізької організації НСХУ, залишаючи за собою право повернутися до цієї теми.

ТІ, ЩО ТРИМАЮТЬ НЕБО ДУХОВНОСТІ

НОВЕ ВИДАННЯ

На сьогодні кожна область має у трьохмільйонному Києві своє земляцтво. Дехто, і, на жаль, не безпідставно, вбачає у цьому явищі завуальовану тенденцію до наступного регіонального розколу держави.

Проте більшість земляцтв задекларувала й дотримується іншої програми: збереження традицій рідного краю і, отже, національної ідентичності, гуртування краян для взаємопідтримки, для утримання в собі українства — при тотальному наступі космополітичного хамства.

Нещодавно Тернопільське земляцтво (має 6-річний "стаж") презентувало унікальне видання — "Видатні постаті Тернопілля". Ентузіастки-укладачі — кандидат мистецтвознавства, професор Ольга Бенч і доктор біологічних наук Віра Троян (безумовно, при підтримці багатьох інших людей) — працювали кілька років. У своєрідній енциклопедії духу вперше зібрано ін-

формацію про видатних людей Тернопільської землі, а вона, без жодного перебільшення, є справді унікальним феноменом: займає лише 2,3 % території України, але надзвичайно багата на талановитих людей. У книжці подано імена понад 130 осіб: письменників, науковців, громадських діячів, духовенства, вчених, акторів, музикантів... Це ті, що народились на Тернопільській землі, а потім були розсіяні життям по різних країнах і континентах. "У книжці зустрілись ті, хто навчався в різні роки в Тернопільській, Бережанській і Збаразькій гімназіях, у своїх і чужих університетах... Окрім спільного місця народження їх усіх об'єднує велика любов до України. Вони увібрали ідею незламного патріотизму від рідної землі, від батьків і вчителів, вони поширювали її разом із розбудовою осередків "Просвіти", "Січі", наукових товариств і політичних партій на своїй

землі й на чужині, вони виборювали цю ідею й вірили в неї. Через ГУЛАГи й емігрантські поневіряння вони донесли її до нас", — кажуть у передмові упорядники.

Особливу увагу приділено родовим гніздам, якими так щедро рясніє цей край і які були осередками стійкості нашого народу в часи бездержавності й творили основи національної культури та суспільного ладу, як-от: родини Барвінських, Галушчинських, Рудницьких, брати Бойчуки, Гірняки, Наливайки та інші. Із Тернопілля і світлої пам'яті подружжя Ярослава і Славви Стецьків, навіки закарбованих в історію українського національного руху політичних і державних діячів. Тернополянами були першовідкривач Х-променів Іван Пулюй, співак Соломія Крушельницька, художник Яків Гніздовський, засновник Українського інституту Америки Володимир Джус, мужній незламний правозахисник Михай-

ло Сорока, — зрештою, кожна із висвітлених постатей справді гідна пошанування й наслідування. А імена двох — ентомолога, політичного, культурного й громадського діяча Олександра Неприцького-Грановського, що був головою Центральної управи Організації державного відродження України і брав участь в установчій конференції ООН у Сан-Франциско, та фізика-винахідника Олександра Смакули (науковцям світу відома "формула Смакули") — відзначаються під егідою ЮНЕСКО. Спільною для всіх представлених тернополян є феноменальна працьовитість і різнобічність їхньої діяльності: крім професійних здобутків — культурницька, просвітня, меценатська й політична робота, і це теж, гадаю, унікальний дар цієї землі.

Дуже гірко, що майже половина із названих у книжці достойників, рятуючись від обіймів тоталі-

тарщини, змушені були емігрувати з України й працювати в інших державах.

Тернополяни звершили чисту справу. Про кожну персоналію книжки можна писати окремий том — і це, гадаю, колись буде зроблено. Видання надійде у школи та бібліотеки області — як дар рідному краю і прекрасний взірць для наслідування іншими земляцтвами.

"Видатні постаті Тернопілля" вийшли у світ за добродійної допомоги теж тернополянина Михайла Ратушного, а невдовзі з'явиться друге, доповнене, видання. Воістину: щоб любити, — треба знати.

Науковці стверджують, що духовність твориться трьома каналами: через генокод, через виховання і практичну діяльність. Тобто — звідчаюватись, навіть у найскрутніші часи, не варто — нас чекає велика праця.

Наталка ПОКЛАД

ЛЮБОВ — ЯДРО ВСЕСВІТУ

РЕФЛЕКСІЇ

Любов — це не тільки прекрасне почуття, дароване нам долею. Любов — це ядро Всесвіту, його плоть, його з'єднувальна тканина, матеріал, з якого всі ми створені, з якого створене все.

Любов нам дається Творцем, як дар, як талант, але й розкривається цей дар у кожного по-різному, а в деякого з нас не розкривається зовсім. А вияв любові в нашій душі — це найважливіше, задля чого ми народилися на землі. І якщо навчимося любити, значить урок, дарований нам Творцем, — а це все наше життя — не пройшов даремно.

Важкі випробування, хвороби можна вважати штучною перешкодою, поставленою на нашому шляху Творцем, аби пригальмувати нас і примусити задуматися над сенсом нашого життя. І не випадково людина, яка пережила життєве випробування, стає зовсім іншою, а це і є духовне вдосконалення.

Ми повинні прийти до усвідомлення того, що наше сьогодні є прямим наслідком думок, слів, вчинків, творених нами вчора, колись... А кожна сьогоднішня думка, слово, дія формують наше майбутнє.

Образа, осуд, відчуття провини є для нас найзахланнішими станами душі. Ми повинні позбутися тягаря минулого і всім простити. Адже любов і мир у нашій душі сьогодні — це ключі до позитивних змін у майбутньому.

Просіть у Всевишнього дару Прозріння, дару відчувати й розуміти себе. І це вміння повністю змінить ваше життя. Ви не будете звинувачувати себе й оточуючих у всьому поганому, що трапилося з вами за прожитий час, будете вдячні долі за те, що дала вам це розуміння. Будьте господарем свого життя. Порядкуйте у своїй душі. Хай вона буде чиста і красива. Ніхто, крім вас, цього зробити не змо-

фото О. Цецягури

зі. Допомогайте іншим людям. Якщо важко це робити з любові до них, робіть це з любові до себе.

Кожному з нас слід зрозуміти, що все, що з нами трапляється — неприємності, трагедії, недуги, — не випадковість, а результат закономірності, інакше ми у цьому стані не перебували б.

Важко не помітити, скільки зараз незадоволених, похмурих і озлоблених людей. Їм у цьому світі важко, бо вони в дисгармонії з собою, з Богом. А якщо немає любові, усвідомлення свого вищого призначення, — життя втрачає сенс.

Учімося добру в мудрості нашого народу.

Думками, словами і вчинками шануйте і любіть тих, хто поруч з вами, світ, що вас оточує. Якщо ви чоловік, — то хай ваша дружина буде найважливішою людиною у вашому житті. Ви

разом із нею плекайте в родині плоди гармонії і працелюбства, милосердя і процвітання. Якщо ви батько, — завжди допомагайте своїм дітям радіти життю, бути щасливими. Якщо ви син чи брат, — будьте завжди поруч, готові прийти на допомогу своїм рідним.

І кожен день дізнавайтеся про щось нове і важливе для себе. При цьому завжди пам'ятайте, що найпотужніше начало, яке може нам допомогти, — це любов. Вона з'єднує нас із іншими, з Творцем.

Чи пам'ятаєте світле відчуття, коли після конфлікту з близькою людиною ви обнялися з нею, вибачаючи один одного? У цей момент ви обнялися зі Всесвітом.

Зафіксуйте в своїй душі це відчуття назавжди.

Оксана ГОНТА,
м. Жовква
Львівської обл.

ОБРАЗОК

Цвяхи хрустко входили у плоть, дзвінко — у дерево, один, другий... Останній був іржавий, зі скривленим вістрям, іржа змішувалася з кров'ю, тлін із життям...

Вона вже не плакала, не рвала на собі одіж. Полинула у дивне марення, зникло оточення, жінки, що підтримували її, якийсь блаженний, що упав перед Нею і забелькотів щось незрозуміле. Залишилися його руки, ні, рученята, — маленькі, ніжні, з "браслетками" на зап'ястях і крихітними рожевими пальчиками, які так солодко було цілувати, — з під них розповзалися темні плями. "Люляй, мій Си-

МАТІР

ноньку, білий голубоньку, покладай сінця Тобі я та й під голівоньку, доки злії люди Тебе не огудять..." Кого вона заспокоювала — Немовля, а чи себе? Вона все знала, а чи себе? Вона все знала, у вбогій віфлемській стайні. Всевишній, її коханий Всевишній, зажадав цієї жертви, і вона скорилася. Вона завжди скорялася йому, відколи себе пам'ятала. "...Люляй, люляй, мій маленький, не зважай, що буде", — десь у підсвідомості виникли останні слова колісанки, яку вона тоді склала, раптовим нестерпним болем штов-

гнули її просто в серце.

Чорна блискавка лискучою змією ввійшла у важку завісу Храму, роздіраючи її навпіл. Захиталося склепіння, і враз на заслоні ночі, десь із середини, з'явилася світла цяточка. Вона розросталася, тихе предвічне сяєво заповнювало небосхил, темрява пручалася, чорні пасама її клубочилися, гарчали, зриваючись у безодню. І був кінець, і був Початок. "А світло у темряві світить, і темрява не обгорнула його", — хтось обережно, чуло доторкнувся її плеча.

Він усе зрозумів, улюблений учень її Сина. Її син.

Олег БІЛІНСЬКИЙ,
м. Київ

СВЯТИНЬ НЕ ВІДКИДАЙМО!

Нещодавно я почула, що від молитви ніякої користі й допомоги немає. Не знаю, деякі автори, можливо, справді "зробилися" занадто віруючими, але я віруючою була завжди. Проблемою релігії, моралі ніколи не обминали мого краю — Галичини. Молитва за єдність України в наших церквах присутня скрізь. На жаль, не всі читачі однаково уважно читають і розуміють мої статті. Дуже прикро, що дехто не розуміє й образності висловів. Але хай їм Бог простить. А молитва — незбагненна сила...

Тим часом, два роки тому велика подія відбулася в Івано-Франківську... У неділю, 13 жовтня 2002 р., в центрі міста на майдані А. Шептицького владикою трьох українських церков: УГКЦ, УАПЦ та УПЦ КП посвятили Івано-Франківськ та всіх його жителів під Покров Пресвятої Богородиці. Воістину, Господи, незвідані шляхи Твої! Аж на душі полегшало, що в такий неспокійний час на вернувся Ти на розум хоч одне місто. Адже це було не просто посвячення —

це було єднання стремління і молитов владик різних конфесій, духовенства, мирян, прохання до Неба, щоби зберегти місто й усіх його жителів від усякого зла, бід, напастей. Величний ритуал розпочався перед Колегіатою — найстарішим храмом Івано-Франківська — й тривав досить довго, незважаючи на погану погоду. Більше 5 тисяч людей, належних до різних конфесій, спільно молилися із владиками й співали разом із об'єднаними хорами Івано-Франківська, прослухавши спочатку запис голосу колишнього Патріарха УГКЦ Йосифа Сліпого...

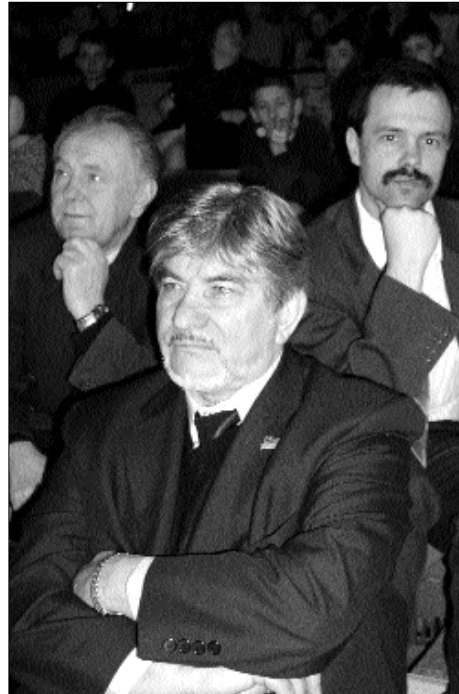
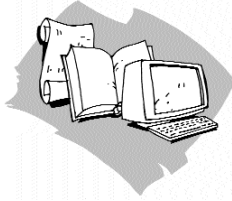
Ця велична подія змусила мене згадати різні трагічні події в житті українського народу. Я належу до покоління, на яке, особливо на чоловічу його половину, припав Афганістан, а згодом — Чорнобиль. Мої однолітки тисячами навіки залишилися в пісках Карабаху або "згоріли" від радіації після ліквідації аварії на ЧАЕС. І як прикро, що не було тоді тако величного повернен-

ДУХОВНИЙ ПРОСТІР

ня до віри й пристрасних молитов. Адже ті, за кого молилися вдома матері, брати й сестри, сім'ї, родичі, знайомі, хто мав із собою освячені медальйони чи образки, на диво всім, зосталися живими й неушкодженими. І це правда!

Ми не знали про молитви на вервиці (аж ніяк не безглузді!), й що таке Містична Троянда... Ми не вмiли тоді розуміти закликів Папи Івана-Павла II до посвячення Більше того, подібні речі не вмiщалися в нашій свідомості! Щось подібне відбувається сьогодні в Україні з жителями сусідніх із Росією областей, коли вони бачать у галицьких містах і селах повсюдно статуї Божої Матері, каплички-ротонди (біля джерел) і велику кількість квітів у святкові дні обабіч каплиць та хрестів із розп'яттям біля доріг.

Надія ДИЧКА,
м. Долина
Івано-Франківської обл.

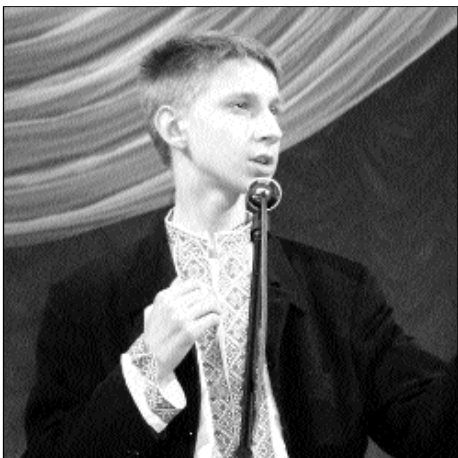
Олеся Панкова (м. Севастополь)
з «Абеткою для малят»
та письменник Євген Білоусов

«МЕНІ ТАК ЛЮБО, ЛЮБО СТАЛО, НЕНАЧЕ В БОГА...»

У Київському палаці дітей та юнацтва відбулася заключна акція Всеукраїнського конкурсу юних авторів «Тарасовими шляхами» — літературно-мистецьке свято «Я гордий тим, що українець зроду».

У конкурсі, започаткованому у вересні 2003 року Всеукраїнським товариством «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, взяли участь 429 учнів 2–11 класів із різних регіонів України. Тема «Тарас Шевченко та його твори в моєму житті» — захопила юні серця.

Із двох весняних потоків, що злилися 2 квітня в єдине свято, здійнялася ця хвиля святкового поетично-пісенного розмаю в Київському палаці дітей та юнацтва. Два всеукраїнські, просвітянські, столичні, освітянські конкурси молоді шевченкіани — «Я гордий тим, що українець зроду» та «Тарасовими шляхами» назвали своїх переможців — тих, що пробують гостроту й влучність свого поетичного слова та тих, хто у власноручно виго-

В'ячеслав Соломка (м. Київ)

товлений книжечці занотує рядки Кобзаревих полум'яних поезій, чи й свої перші віршотворчі та образотворчі спроби виніс на суд поважного журі. Очолоє арбітрів, як і в попередні роки, голова Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, поет, лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка Павло Мовчан. Поетичний доробок рецензує під проводом Шевченківського лауреата Дмитра Білоуса група досвідчених майстрів слова у складі лауреатів премії ім. Лесі Українки Василя Василяшка та Анатолія Качана, а також Бориса Списаренка, якого ми попросили прокоментувати завершення конкурсу:

— Понад чотириста схвильованих послань одержали ми в цих змаганнях юних талантів — яка вражаюча небайдужість до української мови, поезики! Це — молода генерація майбутніх господарів літературного Олімпу. Понад сімдесят книжок-саморобок — певне, чимось подібних до тієї, в яку списував Сковороду маленьким хлоп'ям Тарас Шевченко, — відзначені за підсумками конкурсу. Вони були експоновані в Палаці, і гості дивувалися-чудувалися: ось, мов велетенська золота сніжинка, — книжка-абетка для малят, «видавцем» і автором якої є другокласниця ЗОШ № 61 із Севастополя Олеся Панкова. Безперечно, кожне маля пальчиками доторкнеться до ніжних скрижалей-сторінок, і читання цих літер, складання слів стане для нього захоплюючою

грою... А це — збірка малюнків до творів Тараса Шевченка, надіслана майбутніми художниками з міста Нова Каховка... Катерина Мікеладзе, гімназистка-восьмикласниця з села Михайлівка Запорізької області, в своєму дослідженні піднімає злободенну тему — «Еволюція образу жінки-матері в творчості Т. Шевченка». «Книжка-хатинка» із села Пустомити на Львівщині оформлена у вигляді селянської оселі з... солом'яною стріхою, але зміст віршів, малюнків не полишає нас у спокої: юні автори мовби закликають пізнавати, вивчати саме ту Україну, яку так любив, із якої походить наш національний Геній, наш Тарас...

Свято відкрив теплими словами звернення до юних номінантів-переможців та до гостей — учнів київських шкіл, що заповнили Палац, вітаючи їх зі святом 190-річчя Великого Кобзаря, Павло Мовчан. Щорік ширшає ця ріка юних виразників всенародної шаноби до нашого Поета-Пророка, і творчі доробки юних учасників стають усе вагомішими й цікавішими, позбавленими хрестоматійної холоднечі. Просвіт'яни й надалі продовжуватимуть відкривати юні таланти, залучаючи нашу юнь до вивчення, збереження і — примноження набутих українського красного письменства...

Євген Білоусов, письменник із Феодосії, — один із «рушіїв» конкурсу «Тарасовими шляхами». Він привітав переможців, вручив їм призи — нові видання «Просвіти», квіти — і висловив поетамне бажання: наступну завершальну акцію конкурсу проводити в м. Севастополь...

Звучали схвильовані слова і наспіви композиції Євгена Досенка (художній керівник ансамблю) на вірші Катерини Могрич «Молитва до мови» у виконанні народного дитячого ансамблю «Світанок».

Переможців поетичного турніру «Я гордий тим, що українець зроду» привітав шановний старійшина українського поетич-

Слово Яринки Черняк (м. Львів)

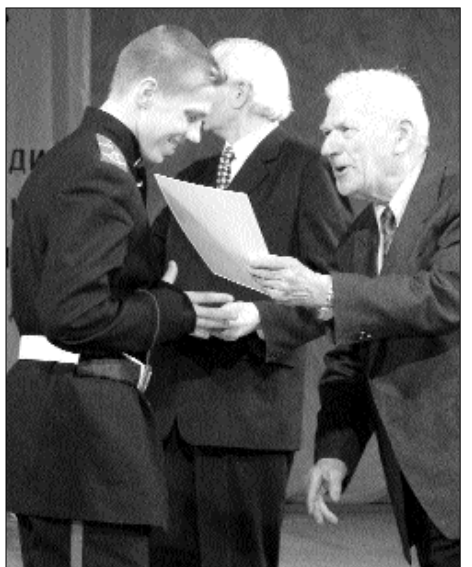
Катерина — Аліна Проценко (м. Київ)

ного цеху Дмитро Білоус. Його зворушливі слова любові до просвіт'ян (до речі, батько поета на зорі ХХ століття був активним просвіт'янином, і пан Дмитро разом із ним брав участь у сценічних акціях, знає від батька напам'ять усю п'єсу «Наталка-Полтавка») надзвичайно захопили гостей... Поет вручив нагороди переможцям, привітав їх з успіхом.

Виступи юних митців — дитячого ансамблю «Зернятко» (керівник Раїса Заклецька, твір «Будили нас матусині слова»), танцювальні композиції хореографічного ансамблю «Квіти України» (художній керівник Олександр Нестеров), «Світанку» («Свято на Волині») були гарною квітневою оздобою цього парадного юних зірок... Виступи переможців-поетів і поетес, читців поезії Великого Кобзаря, — надивовижу привабливі своєю безпосередністю і чистотою духовного образу Матері-України, її провідників у світ Краси, Волі, Гідності. Саме «Гідність» — назва поетичного твору третьокурника Київського військового ліцею ім. Івана Богуня, хлопця із Січеславщини Сергія Яреми. Він став переможцем у віковій категорії 14–17 років, а його виступ ровесники в залі сприйняли як програму становлення особистості — «Гідність — те, що робить з нас людину, і гуртує нас в один нарід, У родину, вільну і єдину, — Кобзаря довічний Заповіт»...

У всі кінці України розлетілися в радісному піднесенні ці ластівки весняного пробудження — учасники турніру краси й значимості рідного слова, мистецтва, любові до спадку вітчизняної когорти Світочів... Переконані, ще не раз приведе їх до нашого просвіт'янського дому творчий неспокій молодих сердець.

• **БОРИС СПИСАРЕНКО**
Світлини **ГАННИ ОБОРСЬКОЇ**

Сергія Ярему (м. Київ) вітає письменник
Дмитро Білоус

Сергій ЯРЕМА

ГІДНІСТЬ

*Гідність — що то є на світі білім, —
Гарне слово чи глибинна суть?
В чому наша мудрість, наша сила?
Що людською гідністю зовуть?..*

*На землі прекрасній і коханій,
Сотні літ, мов найманці, жили
Не нащадки славних отаманів,
А раби принижені — «хохли».*

*Гідність у кишені хоронили,
Ладібно вклонялися панам,
Та каміння в пазусі носили.
Прийде час — одержить слово...*

*Бо ж не можна душу розтоптати,
Що весняним пагоном зроста...
Розгинає спину рідна мати —
Наша Україна золота.*

*Повстає, як велетень із праху,
Сповнена і величі, і мрії.
І летить до світла вільним птахом
У майбутнє сонячних надій.*

*Наша гідність — гордість за країну,
Що встала із вікової мли.
Ми велика нація — родина,
Українці ми, а не хохли.*

*Гідність — це можливість вільно жити
На своїй оновленій землі.
Працювати, мріяти, любити,
Пам'ятати корені свої.*

*І нікому більш не дозволяти,
Аж допоки буде світ стоять,
Нашу рідну мову зневажати,
Нашій пісні крила підрізати.*

*Не тікати, не шукати долі
У чужих оманливих раях,
А навести лад у ріднім домі,
На родючих батьківських полях.*

*Збудувати рай у власній хаті,
Побороти злидні та бід,
Щоб були в ній пісня, хліб і мати,
Щоб цвіли черешні у саду.*

*Гідність — те, що робить з нас людину
І гуртує нас в один нарід,
У родину, вільну і єдину, —
Кобзаря довічний Заповіт.*

СПАДЩИНА

Продовження. Поч. у числі № 14

НАЦІЯ КОЗАКІВ

Нова доба на Русі настала після татаро-монгольської навали 1240 р., якою найбільше була спустошена Україна та її «серце» — Київ. У статті «Погляд на утворення Малоросії» Гоголь писав, що Україну після татаро-монгольського нашествия захищали могутні литовські князі, а Росія і далі терпіла татарське ярмо, приречена на «бездіяльність і заціпеніння», ще впродовж 240 років. Тоді остаточно розірвалися зв'язки України з Північною Руссю, і «вже зносин між ними не було. Інші закони, інші звичаї, інша мета, інші повинги...» Розкрити цей процес, показати, як це сталося, наголошував Гоголь, — головне завдання істориків. Північна Русь почала «змішуватися з народами фінськими», які потрапляли під вплив східнослов'янської культури, міфології. Тим часом Україна залишалася країною «чистих слов'янських племен» — стародавніх полян і сіверян. Такою була наукова позиція української історіографії щодо Київської держави.

Причину відсутності української держави після розпаду Київської Русі М. Гоголь чи не вперше в історичній науці слідом за Шарлем-Луї Монтеск'є пояснював географічним фактором — відсутністю хоча б з одного боку природної границі. Були б пасама гір чи море, і народ український «вдвержав би політичне буття своє, склав би окрему державу». Однак беззахисна відкрита родюча земля з повноводними річками, достатком лісів, м'яким кліматом, багатою флорою і фауною стала тереном нападів і спустошень, а не хліборобським краєм, бо тут зіткнулися ворогуючі між собою три сусідні держави — Польща, Росія і Крим, унаслідок чого українська земля була залита кров'ю і густо зрошена слізьми. Це був, за Гоголем, край страху. І тому саме на цій землі зміг вирости мужній, войовничий, волелюбний, відчайдушний народ, «усе життя якого було повите і випестоване війною», тобто «нація козаків». Цей народ, підкреслює Гоголь, — «одно з визначних явищ європейської історії, яке, може, одне тільки стримало це спустошливе розлиття двох магометанських народів, що загрожували поглинути Європу».

Отже, Микола Гоголь розглядав український народ як давній, великий і могутній, самобутній і

ЗАПОВІТ МИКОЛИ ГОГОЛЯ: «ВІДОКРЕМИТИСЬ І ПРОГОЛОСИТИ СВОЮ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ»

волелюбний європейський народ. До Гоголя, онука знаменитого «стану козацьких канцеляристів», що, за словами М. Грушевського, «залишилися об'єктом гордошів для пізніших поколінь українських патріотів», подібно характеризували український народ козацькі літописці Самійло Величко, автор «Історії русів», та інші, а потім — історики XIX і XX ст.

Микола Гоголь справедливо вважав, що вадою концепції української історіографії його часу є те, що історики-компілятори (В. Рубан, О. Рігельман, М. Берлінський, О. Мартос, Д. Бангиш-Каменський, І. Срезневський та ін.) «не вказали досі цьому народові (українському — Я. Д.) місця в світовій історії». Ось чому письменник вимагав від українських істориків визначити й обгрунтувати місце України і його рідного народу в світовій історії. Звичайно, тогочасний рівень української історіографії та публікації джерельного матеріалу не дозволили виконати це завдання в межах Російської імперії, однак воно й досі не здійснене.

Гоголь вивчав і твори визначних церковних та культурних діячів XVII ст., професорів Київської Академії, вихованцями якої були його прадід і дід, — Йоанікія Галатовського, Лазаря Барановича, Дмитра Туптала, Стефана Яворського, Гавриїла Бужинського та ін., а також цікавився джерелами з історії Галичини і Закарпаття. Та найбільше його захоплювала історія Запорозької Січі, Хмельниччина, доба Руїни, Мазепи, скасування Гетьманщини, русифікація України.

За власним свідченням, Гоголь упродовж п'яти років збирав різноманітні друковані й рукописні матеріали — свої й чужоземні, пов'язані з історією його Вітчизни. Він готував історію України «в шести малих або в чотирьох великих томах». Але, на жаль, рукопис цієї праці, про яку широко повідомляла передплатникам преса, не зберігся. З цього приводу вчені, знаючи, що Гоголь чимало своїх праць знищував, здавна ведуть дискусії, висловлюючи свої думки й гіпотези.

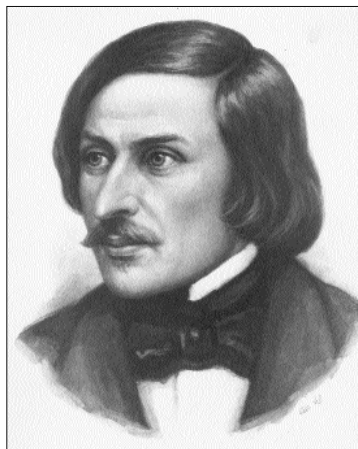
До нас дійшли тільки різні

статті, замітки, а також художні твори, написані які без глибокого вивчення історичних джерел Гоголь не зміг би. Це, передусім, «Вій», «Втрачена грамота», «Страшна помста», «Страшний кабан» і особливо «Тарас Бульба». Відомі також заголовки творів, які до нас не дійшли, — «Гетьман», «Вибритий ус», «Полонений» та ін. Історичні сюжети знаходимо і в інших українських повістях Гоголя. Зокрема повісті «Вій» і «Втрачена грамота» навяні головним чином розповідями діда Панааса, вихованця Київської Академії, козацького канцеляриста.

У своєму найулюбленішому творі «Тарас Бульба» Гоголь через півстоліття після знищення Запорозької Січі відродив у художній літературі волелюбні козацькі традиції, героїчні сторінки боротьби розкрив на матеріалі історії свого козацького гетьмансько-старшинського родоходу. Письменник-патріот усвідомлював, що без козацького гетьмансько-старшинського родоходу, європейської нації, а є крипачка покірні маса, раби, яких у Речі Посполитій і в Московській імперії не вважали за людей. За умов самодержавно-кріпосницької дійсності, шовіністичної політики царату Гоголь готував сприятливий ґрунт для національного відродження. Він створив привабливий поетичний образ рідного народу, з надзвичайною художньою силою розкрив його самобутній характер, моральну чистоту, прометеївський дух, героїчну історію, високу гармонію родинних взаємин, відчуття краси і гумору, любові до природи.

«ТУДИ, ТУДИ, В КИЇВІ!»

Ставлення Миколи Гоголя до столиці України — Києва — і до двох столиць Російської імперії — Москви та Петербурга — найяскравіше розкрито в його листуванні з друзями та знайомими. У листах (1833—1834 рр.) до українського професора, який працював у Московському університеті, Михайла Максимовича знаходимо чимало теплих рядків про Київ, що

свідчить про гарячий український патріотизм Гоголя. В одному з листів читаємо: «Бросьте, в самом деле, Кацапию, да поезжайте в Гетманщину. Я сам думаю то же сделать и на следующий год махнуť отсюда. Дурни мы, право, как рассудить хорошенко! Для чего и кому мы жертвуем всем? Едем! В Киев...» Гоголь пише про своє давнє бажання переїхати до Києва, обійняти посаду професора всевітньої історії в університеті, категорично відмовляючись викладати російську історію, яка, на його думку, нудна, нецікава: «Я с ума сойду, если мне дадут русскую историю», — застерігає він Максимовича.

Підкреслюючи, що стародавній Київ — місто українське, а не російське, Гоголь думками і помислами у ньому. «Туда, туда, в Киев! — писав він. — В древний, в прекрасный Киев! Он наш, он не их — не правда ли? Там или вокруг него деялись дела старины нашей... Да, это славно будет, если мы займем с тобою киевские кафедры; много можно будет наделать добра. А новая жизнь среди такого хорошего края! Там можно обновиться всеми силами». В цьому уривку з листа — і погляд Гоголя на історію прадавнього Києва, і його плани щодо наукової і педагогічної діяльності в столиці над Дніпром. Тоді ж він, намовляючи і Максимовича покинути Московський університет, писав із сарказмом про Москву: «Влюбился же в эту старую, толстую бабу Москву, от которой, кроме шей да матерщины, ничего не услышишь».

Про невідступну мрію Гоголя покинути столицю Російської ім-

перії та повернутися до Києва свідчить і його лист до Олександра Пушкіна: «Я восхищаюсь заране, когда воображу, как закипят труды мои в Киеве. Там я выгружу из-под спуда многие вещи, из которых я не все еще читал вам. Там кончу я историю Украины и Юга России, напишу Всеобщую историю, которой в настоящем виде ее до сих пор, к сожалению, не только на Руси, но даже и в Европе нет. А сколько соберу там преданий, поверьев, песен и проч.» Далі Гоголь повідомляв російському поетові, що професор Максимович думає перетворити «богоспасаемый наш город» на українські Афіни, мати в ньому свою друкарню. В іншому листі Гоголь підказує Максимовичу, що «песни нам нужно издать непременно в Киеве», а не в Росії.

Гоголь часто говорив Максимовичу про свою мрію купити хату із садочком «где-нибудь на горе, чтобы оттуда был виден и кусочек Днепра» — мрія багатьох українських творчих діячів аж до Довженка та К. Білокура. А коли Максимовича було призначено першим ректором Київського університету, Гоголь у листі до друга сонячними, теплими фарбами, як і в своїх художніх творах про Україну, змальовує Київ: «Ты теперь в таком спокойном, уютном и святом месте, что труд и размышление к тебе притекут сами».

Головною, але невидимою причиною, яка змушувала Гоголя і Максимовича, а пізніше Є. Гребінку, Т. Шевченка, С. Руданського, В. Вернадського та інших українців повертатися до рідних країв, був стан їхнього здоров'я. Рідна цілюща, сонячна природа, її дари, повітря, вода складають біологічну основу патріотизму. Тарас Шевченко, мріючи перед смертю про зустріч із рідною Україною, зауважив, що її повітря відновить його здоров'я: «От якби додому, там би я, може, одужав».

Проживаючи в 30-х роках у Петербурзі, Гоголь, як і Шевченко, надзвичайно тужив за Україною, за Дніпром, за рідним краєм. Він часто скаржився в листах на те, що невлаштоване життя і клімат, природа столиці Росії наганяли на нього невимовну тугу за сонячною Україною: «Душа надто тужить за Україною», «Наша єдина бідна Україна», «Тепер я взявся за історію нашої єдиної, бідної України» тощо. Такий же настрій був у Гоголя і за кордоном: італійська природа й побут, навіть перелазя в тинах, нагадували йому рідну Батьківщину.

Далі буде.

• Ярослав ДЗИРА

ПРО-ЧИТАННЯ

Поділ наук на гуманітарні й точні передбачає певну опозицію, яка виявляється в методах і, відповідно, результатах дослідження. Так, наприклад, якщо для точних наук притаманна суха логіка формул, алгоритмів та рівнянь, байдужих до інтерпретаційних моментів, то в гуманітарних дисциплінах результати дослідження базуються не на самих фактах, пов'язаних у струнку логічну систему, а на їх інтерпретації. Це й не дивно: літературознавство — це не просто перелік авторів та їхніх творів, це — літературний процес; історія — це не просто хронологічна таблиця історичних дат і комплекс безликих документів, це — історичний процес, який охоплює долі людей і народів, які, як відомо, не вкладаються у форми та рівняння. Саме тому кожній гуманітарній науці більшою чи меншою мірою притаманна міфологізація, а історична наука, яка наука ідеологічна, завжди творила державні, національні, імперські міфи.

Хоч як це не прикро нам усвідомлювати, а Російська держава завжди відзначалася вмінням витворювати історичні міфи, гуртуючи науковців-істориків і надаючи їм державну підтримку. Інша справа, що така державна політика йшла на користь лише Російській імперії і шкодила народам, що проживали на її території. Цікаво, що в сучасних московських наукових колах побутує думка про те, що Катерина II збирала групу істориків, які «переписали» історію Росії в ключі, потрібному імператриці, а непотрібні й сумнівні документи просто знищили. Очевидно, це теж один із міфів, однак дуже красномовний: історія — це не просто справа дослідників, це — державна справа.

ЯК РОЗБИТИ РОСІЙСЬКІ МІФИ?

О. Нестайко. Великі міфи імперії. — Львів,

Автор починає своє публіцистично-журналістське розслідування словами: «Ця книжка не спрямована проти російського народу, хоча він не без вини. Але занадто довго злочинні поведирі водять його, засліпленого великодержавними міфами і з підробленим родоходом, манівцями історії». В. Нестайко заклав інтригу, і ця інтрига тримає читача протягом усієї книги.

Праця О. Нестайка «Великі міфи імперії» є доброю спробою розбити старі російські імперські міфи, що значною мірою (принаймні в питаннях етногенезу) леліялися і розвивалися радянською (також імперською) наукою. Ця книга дуже потрібна сьогодні, оскільки навіть у сучасних виданнях і підручниках можна нерідко зустрітися з «погодінськими» чи «мавродинськими» атаківками, що дуже популярною лишається теорія «колиски трьох братніх народів». Радянська держава також знала цінність історичного (ідеологічного) міфу для встановлення порядку в країні. Саме цим спричинена хвиля репресій проти науковців — не лише українських, а й навіть російських, про що згадує автор рецензованої праці.

У простій, дохідливій формі автор аналізує різні концепції етногенезу росіян і українців — М. Погодіна, В. Ключевського, С. Соловйова, К. Кавеліна, М. Покровського; залучає матеріал незаангажованих дослідників радянського періоду (зокрема Л. Гумільова) і сучасних американських науковців (Е. Кінана) тощо. Вимальовується картина того, як просто маніпулювати реальними й уявними фактами задля витво-

рення історичного міфу. О. Нестайко застосує гостру зброю проти міфотворців: розбиває російські міфи «руками» (тобто аргументами) самих же російських дослідників.

Узагалі, іронія і сарказм — це одна з особливостей публіцистичного стилю О. Нестайка. Автор знаходить своєрідний спосіб обстеження російської історії: він зосереджує увагу читача на тих історичних легендах, які «шиті білими нитками», зокрема етнічну приналежність Київської Русі. Його іронічний погляд на «високу духовність» російської Православної Церкви, на колядкові мотиви явно українського походження та інші явища російської культури примушує читача не раз усміхнутися.

Не можна сказати, що проблемами, висвітленими в книзі О. Нестайка, в Україні не цікавляться. У науковому середовищі намітився дуже позитивний напрям: нарешті дослідники усвідомили, що етногенез повинні досліджувати не історики широкого профілю, а вузькі спеціалісти: археологи, лінгвісти, етнографи на конкретних фактах, на першоджерелах, а не на вторинному матеріалі. Однак праця О. Нестайка виграшна

тим, що написана доступно для розуміння серйозних проблем широким колом читачів. Крім того, вона є дуже актуальною і своєчасною у світлі сучасних політичних подій. На жаль, ментальність пересічного українця також засмічена старими ідеологічними штампами та історичними міфами. Чи не час їх викоринювати?

• Марина ГРИМИЧ, зав. кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

Несмертна в українському народі, символ його пісенної душі Оксана Андріївна Петрусенко — явище унікальне на оперній сцені та концертній естраді 30-х років збігло століття, таке ж неповторне й епохальне, як мистецтво Федора Шалаяпіна, Леоніда Собінова, Антоніни Нежданової, Михайла Донця, Івана Козловського... І це коротке життя-спалах — чи не найтрагічніше з життів усіх мені відомих світових оперних примадонн.

Секрет яскравого, феноменального, здається, неземного співу криється в тому, що співачка володіла надзвичайно могутнім за силою, необмеженим за діапазоном голосом виняткової краси й чарівності — напрочуд рухливим драматичним сопрано. Легким, дзвінким, сріблястим, як струмування місячного сяйва, у верхньому регістрі, потужним і яскравим — у середньому, м'яким, оксамитовим, як звук віолончелі, — в нижньому, що дозволяло артистці включати до репертуару партії лірико-колоратурного сопрано і навіть мецо-сопранові. А найбільша вартість цього унікального голосу — в його задушевності й теплоті: кожен звук пережитий серцем та емоційно забарвлений.

Слід відзначити і сценічний артистизм, вроджену музикальність, виразну дикцію, політність заворожливого звуку, високу культуру виконання творів будь-яких стилів і жанрів.

Незвичайному успіхові співачки неабияк сприяли й зовнішні дані: висока, струнка, пропорційно збудована, чарівної вроди обличчя з великими сіро-голубими очима. І усмішка Оксани Петрусенко — манлива, осяйна. Тільки, було, вийде, усміхнеться або журно схилить голову — і публіка вже в її могутній владі. А як заспіває — найчарівніше розтопить.

Звідки ж ця чародійка пісні? Народилася співачка, за даними Севастопольського державного архіву, 24 січня за старим, 5 лютого — за новим стилем 1900 року в Севастополі, а не 17 чи 18 лютого 1900 року в селищі Балаклія, як повсюдно подають сучасні довідники. Хибні дані про місце народження ввійшли до енциклопедій із волі самої співачки. У березні 1936 року на декаді українського мистецтва в Москві вона вознеслася як феноменальне вокальне явище. Саме тоді в ній забувалися почуття національної гідності й гордошці за те, що вона плоть і кров — дочка українського народу із селянської бідняцької родини, що благословили її на творчу путь корифеї національного театру: Панас Саксаганський, Марія Заньковецька, Іван Сагатівський, Катерина Лучицька. І в статті "Пам'ять на все життя" (газета "Пролетарська правда") з'явилися рядки:

"Є таке село — Балаклія Харківської області. Нічого визначного в цьому селі до революції не було... Але в моєму житті Балаклія відіграла величезну роль: там я народилася..."

Тож отча земля її батька Андрія Бородавкі (записаного під час проходження служби на Чорному морі Бородавкіним) вважалася її кровною землею. Однак архівні свідчення спростували цю версію.

На сцені Державного ук-

раїнського побутового театру під орудою Івана Сагатівського у Херсоні Оксана Петрусенко (Ксенія Бородавкіна) з'явилася в лютому 1919 року в партії Одарки у славновісному "Запорожці". І дуже швидко опанувала величезний репертуар співочих ролей у музично-драматичних виставах.

Із 1921 по 1927 рік Петрусенко з успіхом гастролює в українських музично-драматичних трупах під керівництвом Дмитра Гайдамаки, Степана Глазуненка, Прохора Коваленка, Василя Красенка, Івана Сагатівського, Миколи Натуся-Козла, Владислава Сілича.

Партією Оксани в "Черевичках" П. Чайковського 13 грудня 1927 року Оксана Андріївна дебютувала в Татарському академічному театрі. На оперних сценах Казані, Свердловська, Самари (1927—1934) артистка ство-

шеною байдужістю, цукруванням, заздрощами, обмовками, доносами, стеженнями, зрадами, підступністю.

Заглянути в лабіринти життя Оксани Андріївни допомогли архівні матеріали, що тільки наприкінці збігло століття потрапили до заочного їх спадкоємця — Олександра Петрусенка — нині вже покійного сина співачки. А також — архівні справи репресованих політичних і культурних діячів, розвідки та публікації у пресі про репресії 30-х років, спогади подруги й концертмейстера Ніни Іванівни Скоробагатко, московського звукорежисера Анни Бегічевої, майстрів оперного мистецтва. Проаналізувавши й зіставивши наявні відомості, я дійшов висновку, що на Оксану Петрусенко було наставлено аж три пастки. Із двох виборсалася, в третій — задихнулася.

"Бути вельми популярним у радянській системі — небезпечно. Небезпечні "зникали". Петрусенко — не виняток..."

Валеріян Ревуцький

ТРИ ПАСТКИ ДЛЯ ОКСАНИ ПЕТРУСЕНКО

Нещодавно в київському міському Будинку вчителя відбувся вечір пам'яті легендарної Оксани Петрусенко.

Перед слухачами розкрилося багато драматичних сторінок із життя незабутньої Оксани. Тужно звучали унікальні записи співачки, здійснені в 30-х роках збігло століття. Арії та дуети з опер, у яких свого часу з винятковим успіхом виступала видатна артистка, виконали солісти Національної опери Світлана Годлевська (сопрано) і народний артист України Степан Фіцич (тенор), акомпанувала на роялі концертмейстер Національної опери Світлана Орлюк.

Оксана Петрусенко після сольного концерту в 1926 році

рила яскраву галерею сценічних образів. Там вона прихилила до себе шанувальників оперного мистецтва не повторними Аїдою, Тоскою, Турандот (в однойменних операх Дж. Верді, Дж. Пуччіні), Лізою, Татьяною, Оксаною ("Пікова дама", "Євгеній Онегін", "Черевички" П. Чайковського), Марфою, Мілітрисою, Купавою ("Царевна на речена", "Казка про царя Салтана", "Снігуронька" М. Римського-Корсакова), чарувала тамтешню публіку українськими народними піснями й романсами.

В 1934 році Оксана Петрусенко стала солісткою Київського державного академічного театру опери та балету. Її голос вибухнув вулканом, сколихнув громадськість столиці, навколо нього схрестилися мечі доброзичливців і ворогів. Вона навіть не здогадувалася, що прийшла до Києва спаланути сліпучою зіркою на всесоюзній вокальній орбіті — і передчасно вмерти, підко-

сер Йосип Лапицький.

Зі слів Ніни Іванівни Скоробагатко:

"... До мене не раз чулися тривожні дзвінки з проханям, аби я не залишала саму Оксану Андріївну після вистав, супроводжувала її аж до самого дому (мешкала вона тоді на Стрілецькій). Я їй нічого не казала про ті зловісні телефонні дзвінки..."

Справа тут не лише в ненависті до співачки художніх керманців опери й амбїтних співаків — запахло доносами, залякуванням, ба навіть... розправою.

Щоденник, 26 березня 1935 року:

"Возненавиділа група нечестивих мене за моє сценічне і вокальне обдарування — моя робота, мої успіхи сплять їм не дають. Та якщо вже прогавили моє сходження... важко назад відтягнути — занадто яскраво сказати, що я й голосом і (як) актриса краща за М. І. (Марію Іванівну Литвиненко-Вольгемут — М. К.). Наші розгубилися — не чекали!"

Заступник начальника управління у справах мистецтв УРСР Андрій Ананійович Хвиля похвалити не багатолітню авторитетну примадонну опери, а прибулу з провінції співачку (!) — і Марія Іванівна затаїла в серці образу, сколихнув громадськість столиці, навколо нього схрестилися мечі доброзичливців і ворогів. Унікальне вокальне обдарування й видатний акторський хист свідомо ігнорували головний диригент театру Арій Павловський, головний режи-

"Шльопнути" в ті дні не наважилися, бо Оксаною Петрусенко опікувалися авторитетні партійні керівники Панас Любченко, Андрій Хвиля — і з першої пастки вона вислизнула порівняно легко, відбувшись стресом.

Тривала підготовка до декади українського мистецтва в Москві. Робилося все, щоб Оксана Андріївна туди не поїхала, — обох "царів" театру не задовольняло трактування Оксаною Андріївною партії Купави в "Снігуроньці". Та під час генеральних прогонів вистав вона так вразила членів партії та уряду вокальною і сценічною майстерністю, що її занесли до списку учасників й одноголосно ухвалили, що в прем'єрах "Наталки Полтавки" і "Снігуроньки" на сцені Великого театру співатиме вона. І — підступності наперекір — Оксана Андріївна пожала в Москві триумф, приголомшила найвибагливіших московських музичних критиків Наталкою, Одаркою, винятково

самобутньою Купавою, неперевершеним виконанням українських народних пісень. Про неї заговорили як про унікальне явище у всесоюзному масштабі і збиралися направити в Італію для вдосконалення вокальної майстерності.

Коли повернулася до Києва, кубло заздрощів, інтриг знову заворушилося. Та вона ж, бачте, здобула славу в національному репертуарі, виконанням народних пісень! Щось тут не те! В ній побачили приховану націоналістку.

Наприкінці травня 1936 року з групою солістів театру Оксана Андріївна їде до "Червонозорної столиці", де Калінін в урочистій обстановці мав вручити їй орден "Знак пошани". Здавалося б, нічого тривожного, яки не зізнання Ніни Іванівни Скоробагатко:

"Коли 1936 року вона їхала в Москву за нагородами, до мене знову був дзвінок: "Яким поїздом їде до Москви Оксана? Ми хочемо їй допомогти..." А інший дзвінок був такий: "Ми хотим ей в поїзд послать поздравление!..."

Неважко здогадатися, що криється за цим: доброзичливці її охороняли, чекісти — не дримали!

1937 рік — страшний, репресивний. Заарештували Іону Якіра, головнокомандувача Київського особливого військового округу. Якір підвозив Оксану Андріївну на концерти у військових частинах, допроваджував додому. І раптом він — ворог народу! Врятувало співачку тільки те, що столична опера була шефом над КВО.

Невдовзі настали ще чорніші дні.

29 серпня 1937 року покінчив життя самогубством Панас Петрович Любченко. Невдовзі заарештували Андрія Хвилю, директора Київської опери Яна Яновського, композитора, фольклориста, керівника Жіночого хорового ансамблю Василя Верховинця...

Доки Оксану Петрусенко привозили й відвозили на авто члени українського уряду, примадонни столичної опери кусали собі губи від чорної заздрості. А після цих трагедій недруги почали відверто зловтішатися.

Згадує Ніна Іванівна Скоробагатко:

"Добре запам'яталося, як часто 1937 року під час антрактів Оксана у гримувальні залишалася сама — до неї ніхто не підходив. Її просто боялися!..."

Доведена до відчаю, Оксана Андріївна намислила... повіситися. Уже була й петлю накинута на шию, та несподівано прийшла Анна Бегічева — і вона разом із гостею тої вересневої ночі поїхала за правдою до Москви (її унікальним голосом був зачарований сам кривавий Сталін).

Третя пастка для співачки готувалася хитріше й підступніше. Захисники Оксани Андріївни вже спочивали на тім світі — і всенародна улюблениця залишилася сама, огорожена стіною байдужості й жорстокості. Виснажували, висотували душу і власні драми. Захворіла на відкриту форму туберкульозу — слава Богу, виликувалася. Однак синові Володі, теж хворому на сухоти, медицина зарадити була безсила.

Становище співачки в театрі настільки ускладнилося, що їй не давали співати у виставах. В архіві артистки збереглася заява секретареві ЦК КП(б)У М. С. Хрущо-

Наталка ("Наталка Полтавка" М. Лисенко)

Аїда («Аїда» Дж. Верді)

ву від її шанувальників з проханням втрутитися в конфлікт і посприяти Оксані Андріївній у відновленні повноцінного творчого життя (невідомо, чи дійшла ця заява до Микити Сергійовича).

У вересні 1939-го Оксану Андріївну відправляють із концертною бригадою в Західну Україну — там була публікація в газеті «Наш прапор» про те, що 1936 року більшовики її нагородили, а потім знищили. Отож, треба було показати співачку живую. Іхала туди в колоні вантажовиків під постійними обстрілами. Як розкрилено співала там Оксана Андріївна! А виконуючи прорадянську пісню «Україно моя, Україно!» (композитор Д. Покрас, поет В. Лебедєв-Кумач), підтекстом вкладає стільки любові до рідної землі, що чекісти-кагебисти шаленіли від люті: «С этой певичей надо ещё очень много работать!» (зі спогаду відомого театрознавця діаспори Валерія Ревуцького).

У Львові, на біду, Оксана Андріївна безтямно захопилася в редактора газети «Комуніст» Андрія Чеканюка. Вона не мала думки розвивати його сім'ю: прагнула єдино — кохати й бути коханою, бо її оточували порожняча, ворожість! У двох невідсланих листах до Чеканюка 1940 року співачка розкрила драму своєї зраненої душі, шостим чуттям передчула свій близький кінець. Коханя, вагітність, позбутися якої категорично відмовилася, складні взаємини з нелюбим брутальним і ревнивим чоловіком Василем Москаленком завдали їй безодню горя. Останні два місяці життя наповнилися нестерпними стражданнями. Кількаразові звернення артистки до партбюро театру з проханням ізолювати її від Василя Москаленка, який чорнить її на кожній кроці, залишилися без відповіді.

Вслухайтесь у крик душі, що в чернетці листа до невідомого високого партійного чиновника в особі Бородіна: «Товаришу Бородин! Говорити відверто у нас в театрі — це підписати собі вирок і потрапити в опалу групщини. Та скільки ж можна мовчати? Борючись зі всіма цими явищами, я занадто поплатилася: втратила здоров'я й нерви. Лишився ще голос, а його я й хочу зберегти — він ще знадобиться моїй Батьківщині і моему народові, з якого я сама вийшла. Я не хочу в ці свої роки стати інвалідом... Я останній сезон працюю в Київській опері — більше ні моральних, ні фізичних сил ме-

ні не вистачає: відчуваю, якщо залишусь, — втрачу голос, оскільки через нервову обстановку, що склалася, важко дотриматися рівноваги. А це триває чотири роки!»

І — трагічний фінал. В Інституті охорони матері і дитини, куди потрапила наприкінці червня 1940 року, видатну співачку помістили на другому поверсі в палаті № 2, неподалік від ординаторської та операційної. Лежала там сама-самісінька. Із добрим чи лихим умислом її так ізолювали?

Відомий професор-гінеколог Олександр Юхимович Лур'є пильно стежив за її здоров'ям, консультував лікарів, давав поради, вказівки. Під його наглядом Оксана Андріївна 8 липня 1940 року благополучно народила сина Олександра. Та на третій-четвертий день по народженні хлопчика професора відправляють у якесь нагальне відрядження, хоч він супротивився, бо потерпав за здоров'я співачки (у неї до народження дитини кровила плацента, що загрожувало тромбозом).

За свідченнями одних, Оксана Андріївна почувалася добре навіть того фатального 15 липня. За іншими даними, вона вже 13—14 липня (це були субота, неділя) почувалася зле. Якщо так, то слід би забити тривогу, зібрати консилиум із компетентних професорів, покликати на допомогу знаних медиків із лікарні ЦК КП(б)У... Нічого подібного зроблено не було! А в палаті згасала всенародна улюблениця, гордість нації, символ її пісенної культури!

Спогади медсестри Параски Федорівни Гладуш-Новакової, свідка останніх хвилин життя співачки:

«... Десь після дванадцяти дня я поспішала коридором. Раптом двері палати № 2 широко розчинилися, з них виглянув черговий лікар-гінеколог і гукнув мені:

— Оксані Андріївні погано! Спустисть у поліклініку, виклич чергового професора-консультанта, а по дорозі назад прихопи кисневу подушку. Та хутчі!

... Прошло хвилин десять-п'ятнадцять — не більше. І ось я вже в палаті. Оксана Андріївна лежала в ліжку горілиць. Лікар був стурбований:

— Укол у серце я вже зробив, а зараз дамо їй кисневу подушку.

Я якнайзручніше підклала долоні під подушку, підняла голову. Та враз обличчя Оксани Андріївни поблідло, пополотніло...

Ось так, в тяжку хвилину біля співачки опинився лише один лікар, який без консультацій, без свідків зробив укол у серце.

Хто дасть відповідь, що то був за укол?!

Багато легенд, здогадів ходить у народі про останні дні великої артистки в лікарні. Офіційний експертний висновок медиків — тромб підступив до серця. А неофіційна версія — яка?.. Народна артистка України Оксана Андріївна Петрусенко — як крилато висловився Павло Тичина —

«Співала ж дзвінко, дуго, незрівнянно!

А голос був — із щирого срібла!..»

• **Микола КАГАРЛИЦЬКИЙ**, письменник, заслужений діяч мистецтв України

Дмитро Гнатюк: «Я НА ВСЕ ЖИТТЯ ЗААНГАЖОВАНИЙ ТЕАТРОМ!»

— *Дмитре Михайловичу, чи мріяли Ви в дитинстві стати оперним співаком?*

— Я зростав у селі Мамаївка на Буковині, де співали всі. Дід мій мав 20 сопілок і дуже майстерно грав.

У дитинстві мріяв про спів. Годинами міг слухати, як залюбки виграють на вулиці троїсті музики. Це для мене було найпрекрасніше. Дуже рано почав співати у церковному хорі. В нашому селі була така традиція — всією громадою йти до церкви, де було кілька великих хорів, усю душу вкладати в церковний спів. Це дуже впливало на людей духовно, виховувало благородство і глибинне розуміння життя, любов до Бога і до людей. Безперечно, саме завдяки цьому наше село стало колись багатьох відомих учителів, лікарів, співаків, офіцерів, докторів наук та академіків, які зробили вагомий внесок у розвиток науки, мистецтва, військової справи в Україні.

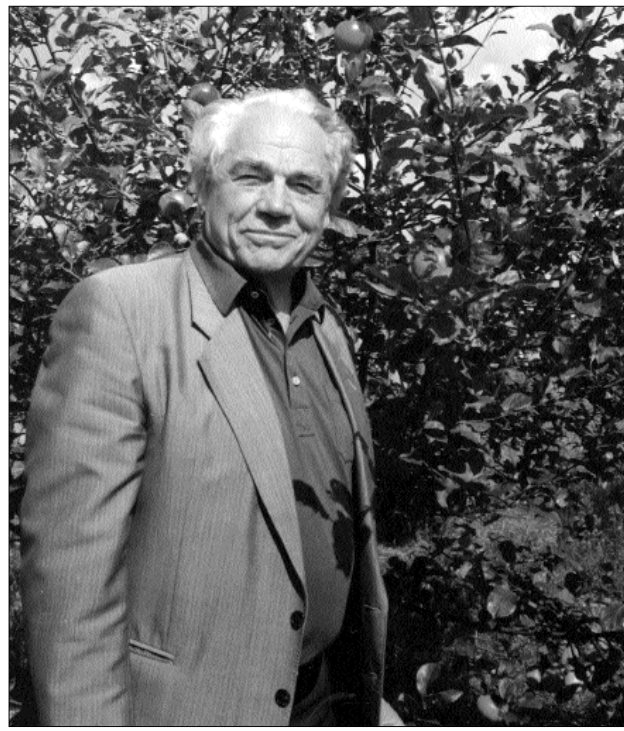
Якраз у нашій сім'ї — ніхто не співав. Я народився інакшим: усе земне для мене нічого не важило. Я мріяв тільки про сцену. Коли в 1945 році демобілізувався з армії і прийшов додому, на Буковині панував голод, батьки чекали, що працюватиму в селі, а я наполіг на своєму: і в 1946 році вступив до Київської державної консерваторії.

Тоді уперше в житті я прийшов до оперного театру, на виставу «Тарас Бульба», де роль Тараса виконував народний артист І. С. Паторжинський, Остапа — Михайло Гришко, якого я з того часу обожнював, Андрія — Віктор Борщенко, Настю — Марія Литвиненко-Вольгемут. Від захоплення я не міг прийти до тями, був настільки вражений, що ледве витримав шалений шквал емоцій. А про себе думав тоді дуже скромно: що не вистачить сили голосу й навіть смисливості співати тут.

— *Коли уперше Ви виступили на сцені Національної опери?*

— Під час навчання я неодноразово втілював в оперній студії образ Миколи з «Наталки Полтавки». Вчився надзвичайно наполегливо і старанно. Увесь свій час присвячував опануванню техніки співу, за що в числі кращих студентів отримав Сталінську стипендію.

Це був 1948 рік. Одного разу в театрі захворіли всі

Наприкінці нинішнього березня всевітньо відомому оперному співакові, головному режисерові Національного академічного театру опери та балету імені Тараса Шевченка Дмитрові Михайловичу Гнатюку виповнилося 79 років.

День народження застав Дмитра Михайловича у поїзді: разом із народним артистом України Анатолієм Паламаренком він здійснює гастролі, присвячені 190-річчю з дня народження Тараса Шевченка, організовані ВУТ «Просвіта». Щиро бажаючи Дмитрові Михайловичу здоров'я і творчого довголіття, ми попросили його відповісти на запитання «Слова Просвіти».

виконавці ролі Миколи. Мені запропонували виступити, і я дав згоду, хоча дуже хвилювався і був невпевнений у собі.

Я проспівав. Публіка гарно сприйняла мене. І тоді вперше щось змінилося в моєму естві. Тільки після цього почав по-справжньому мріяти про оперну сцену. Я усвідомив — доля дає мені шанс!

Після закінчення консерваторії я одержав призначення — соліст Київського державного театру опери та балету імені Т. Г. Шевченка. Мені пощастило виступати поряд із корифеями оперної сцени.

За короткий час я опанував такі великі ролі як Єлеський в опері «Пікова дама» П. Чайковського, Валентин в опері «Фауст» Шарля Гуно, Остап в опері «Тарас Бульба» М. Лисенка, Януш в опері «Галька» С. Моношюка, Ігор в опері «Князь Ігор» О. Бородіна, Фігаро в опері «Севільський цирульник» Дж. Россіні, Демон в однойменній опері А. Рубінштейна та ін.

Із перших років роботи запам'ятовується такий випадок. Одного разу під час вистави «Тарас Бульба», виконуючи партію Остапа, я так увійшов у роль у сцені загибелі брата, що не міг стримати своїх бурхливих почуттів любові і водночас страшно болю від зрадницьких вчинків Андрія. Моє серце мов розірвалося навпіл від розпачу непоправної втрати. Я не грав, а жив

цим моментом, і все моє тіло струшувало невідомою ридання. Я не міг опанувати своїх розбурханих емоцій, і тоді Борис Романович Гмиря, неповторний, але стриманий у вияві своїх почуттів співак та актор, легенько торкнувся мого плеча й одним вустами вимовив тільки для мене: «Спокійніше...»

— *Чи допомагає кохання у творчості?*

— Взірцем ув особистому житті для мене завжди був Борис Гмиря, який мав дуже багато шанувальниць свого таланту. Великий естет, він дуже любив красивих жінок, які надихали його на творчість, присвячував їм свої пісні, але ніколи не переступав межі, був дуже суворий і порядний, любив і шанував свою дружину Віру Августинівну.

Красива жінка — це велике щастя. Господь Бог послав мені чудову дружину Галину Макарівну. Вона — доктор філологічних наук, лауреат Державної премії СРСР в галузі науки. А найперше — Друг і Матір. Її батьки вчителі, вона сама родом із села Козацьке, що неподалік від Кирилівки, батьківщини Шевченка. Я дуже пишаюся цим, бо відчуваю себе прилученим до витоків великого генія. Коли ж тепер буваю в селі, то боляче бачити, як живуть селяни. Зовсім недавно Україна відзначала 190-річчя від дня народження Тараса Шевченка. Я побував із концертом у Моринцях, другому рідному Шевченкові селі. Враження залишилися сумні. Село занедбане. Місцевий будинок культури не опалюється, зала, в якій доводилося виступати, — дуже холодна, непривільна. Єдине, що зігрівало, — ширість і захоплення глядачів.

Я дуже люблю Україну.

Її історія, минуле, сьогодення й майбутнє — для мене понад усе. Виступаючи на всіх континентах, на найпрестижніших сценах світу, скрізь намагався поряд із класикою, оперними аріями, романсами, піснями сучасних композиторів показати українську народну пісню, дати слухачам відчуття носія цієї пісні, наш талановитий народ.

Одного разу (це було в Австралії) трапилося, що прийшли журналісти брати в мене інтерв'ю, але не виявилось перекладача. Я проспівав їм декілька українських народних пісень. Потім вони написали в газеті, що це було незвичайне інтерв'ю, завдяки якому вони зрозуміли душу мого народу. Через пісню, через спів, через багатство мелодій я ніс слухачам різні національності ідею України як самобутньої країни.

— *Чи можна повернути про українську еліту?*

— Про неї не треба говорити. Вона сама за себе говорить. Адже ми маємо такі давні традиції, таких корифеїв як Ведель, Бортянський, Березовський, Крушельницька, Паторжинський, Гмиря та інших. А скільки видатних письменників, художників, вчених — ніяка поп-культура не може їх знищити!

Ми, українці, — гордий народ. Ми хочемо, щоб Україна була на рівні світових країн. Ми повинні у молоді виховувати, насамперед, гідність, прагнення бути достойними своєї древньої і прекрасної держави.

— *Які Ваші творчі плани?*

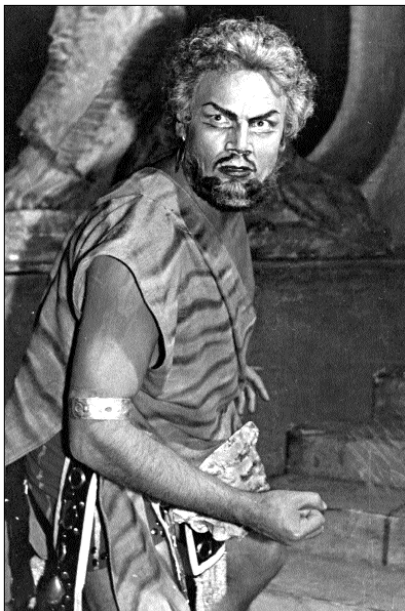
— Нещодавно ми з народним артистом України, лауреатом Шевченківської премії Анатолієм Паламаренком здійснили поїздку по багатьох містах Правобережної України з концертами «Думи мої, думи», присвяченими 190-річчю від дня народження Тараса Шевченка (у моєму репертуарі багато пісень і романсів на слова Кобзаря, а Анатолій Паламаренко чудово читає вірші й поеми нашого геніального поета). Слід зауважити, що ці концерти, організовані товариством «Просвіта», сприймалися глядачами прекрасно. Тепер плануємо дати низку таких концертів містами Лівобережної України.

А взагалі — я на все життя заангажований театром. Високе мистецтво має велику притягальну силу.

Україна — це невичерпне джерело талантів. Нині у консерваторії є шле суцвіття молодих співаків і музикантів, які через 5—6 років стануть окрасою нашої оперної сцени і української культури. Національні таланти не переводяться. Їх народжує краса нашої землі, наша культура, наші гарні люди. Усі приховані духовні багатства з часом розквітнуть.

Моє покоління пережило війну, голод, відбудову і, незважаючи на надзвичайні труднощі, дало світові дуже багато визначних музикантів, співаків, артистів балету. Ми в боргу перед ними і маємо дбати про їхню гідну старість. І водночас плекати й розкривати молоді таланти — головне багатство нашої країни.

• Розпитувала **Ніка КРИЖАНІВСЬКА**

Амонастро в опері «Аїда» Дж. Верді

НАРОДНІ МАЙСТРИ

На спогад про подорож до країни із цікавою культурою зазвичай купують сувеніри — ті, в яких сконцентровані національні традиції, в яких вже багато століть зберігається унікальність цього краю. Не хотілося б, аби на згадку про Україну іноземці купували те, що пропонує Андріївський узвіз, — речі з радянською символікою, матрешки, псевдонародні сувенірні вироби, які не мають нічого спільного із традиційним українським мистецтвом... Така собі комуністично-російська екзотика... Може тому й сприймають Україну не як окрему самобутню державу, а як країну, що невідомо звідки вигулькнула після розвалу Союзу. Але ж українська культура налічує далеко не одне століття. Скільки у нас існувало традиційних осередків народного мистецтва і самобутніх майстрів!..

Розмаїття сучасного народного мистецтва, яке дбайливо зберігає і відтворює традиції, представлено на виставці виробів традиційних народних майстрів України, яка проходить у Національній парламентській бібліотеці. Організатори виставки — родина Садових-Верещинських (ПП "Верещинські") та музей Івана Гончара. Подібні виставки відбуваються не вперше. Ще з 2000 року ця родина спільно з музеєм проводили ярмарки, виставки-продажі творів народного мистецтва. Родина Верещинських організувала виставки українського народного мистецтва в Угорщині, Німеччині, Італії. А згодом було створено Фонд Івана Гончара (ініціатори — музей Івана Гончара та родина Верещинських), — щоб опікуватися народними майстрами та вирішувати проблеми збереження й розвитку справжніх народних традицій у мистецтві. Фонд активно займається видавничою діяльністю — зокрема засновано серію видань, у яких майстри самі оповідають про своє ремесло і свою долю. Уже побачив світ альбом Анатолія Базилевича "Підготовчі роботи до поеми Котляревського "Енеїда", каталог художника з Поділля Віктора Наконечного, готується до виходу книга-альбом самобутнього різьбяр, народного музики й філософа Антона Штепи, якому нещодавно виповнилося 100 років. На черзі — історико-етнографічний збірник "Шевченків край" (упорядник Лідія Орел), добірка "Пісні Шевченкового краю" (упорядник Леопольд Ященко). Підтримується й музичне мистецтво, — зокрема випущено

БАРВИ ТРАДИЦІЙНОГО МИСТЕЦТВА

Ірина Садова

аудіо-CD молодіжного вокального гурту "Коралі".

На нинішній виставці представлено все багатство народного мистецького духу — вишивка (сорочки й рушники), гобелени, гончарні вироби, витинанки, плетіння з лози і соломки, писанки, малярство, іграшки, фігурні розписні пряники. Ці витвори мистецтва збиралися родиною Верещинських по Україні — загалом вони створені сучасними майстрами, але повторюють традиційні фор-

ми. Є на виставці й роботи представниці родини Верещинських і одночасно голови правління Фонду, пані Ірини Садової, — вишиті сорочки та рушники (копії експонатів із музею Івана Гончара). А її сестра, пані Леоніда, — авторка фігурних розписних пряників, виготов-

лених за старовинним рецептом. Отож, родина робить свій внесок у народне мистецтво не тільки своєю активною діяльністю, а й власною творчістю.

Нині у Фонду є багато задумів — проведення ярмарок, виставок, видавничих діяльностей, робота з дітьми. Ці заходи допомогли б жити і творити українським народним майстрам, зберігали й передавали б наступним поколінням мистецькі традиції. Тому Фонд змушений шукати меценатів, які б фінансово підтримали таку необхідну нині культурно-просвітницьку діяльність.

• Катерина ТАРЧЕВСЬКА
Фоторепортаж Ганни ОБОРСЬКОЇ

ЯЙЦЕ-РАЙЦЕ

Ab ovo (все починається з яйця)
Горацій

У мене все починається з яйця-райця. Його передавали з покоління в покоління мої предки. І я берегла яечко, мов зіницю ока, боялася на нього навіть дихнути.

Але прийшла Весна — весела, голосиста і швидка. Коли бігла, то зачепила яйце-райце — воно впало і розбилася. А звідти!.. О диво! Стільки усякого добра висипалося: сонце, лелека, слово, калина, Дніпро, Україна... Зачудована, здивована, хочу зрозуміти: хто ж я у цьому світі?

А може...

Я — сонце...

Сонце світить на добрих і злих.

Я — лелека...

Де лелека водиться, там щастя родиться.

Я — слово...

Слово до слова — складеться мова.

Я — калина...

Без верби і калини нема України.

Несе у дзьобі лелека сонечко-крашанку — день починає...

А на калині в кожній ягідці слово достигає...

Посаджу вербових гілочок на пустирищі коло двору — хай Шевченкова Україна виростає поруч мене.

Розмалюю писанку, буде там і сонце, і лелека, і слово, і калина — писанка моя — Україна!

ПИСАНКА "ВЕЛИКОДНЯ КРАШАНКА"

У моїй руці писачок: крап-крап — накрапує словами... Крап-крап — накрапує дощ на Великдень — земля, мов писанка-крапанка. Піднімається травичка на ніжки, прокидаються

квіточки, умивають свої личка, починають співати струмочки, заворушилися в землі новонароджені джерельця — все оживає, оновлюється.

Великдень — це свято писанок. Уже спочивають натружені писачки і пензлики, дихають стомлені свічечки, і лише різнокольорові писанки поважно викочуються зі своїх прихистків. Свято починається!

"Христос воскрес!" — казали колись наші предки. "Христос воскрес — воскресне Україна!" — з надією промовляємо нині ми. Україна чує нас і приходиться у кожен дім господинею.

...Черковця по-святковому вбрана, чекає гостей, велично тримає на своїх плечах небо, посміхається сонцю. А гостей... нелічено, неміряно.

У малечі теж свято: крап-крап — накрапує у дитячі кошечки цукерки, печиво і веселкові яєчка.

• Анна СТЕПАНЕНКО, 1991 р. н.,
с. Нова Водолага Харківської обл.

ПРО-ЧИТАННЯ

СИМВОЛ ООНОВЛЕННЯ ЖИТТЯ

Освячених посівів тихе світло
І в нім дівчата котять писанку
Поміж веснянок і вінків із жита
До птаха на небесній корогві
Валентина Отрошенко

До читача прийшла гарно і багатодісторвана книга Віри Манько "Українська народна писанка". Символіка української писанки має глибоке коріння і сягає ще до християнських часів. До найстаріших форм зображення сонця належать: "триніг" ("тригвер", "тригверт"), подібний до трьох променів, що виходять з однієї точки, із закругленими в один бік баранячими рогами, і які передають ідею тридності найвишого божества; хрест та його різновид — знак у вигляді двох перехрещених ліній зі заламаними кінцями, який в народі має назву "гачковий хрест", "ламанний хрест" або "чотириніг", "свастя", "свастика", "сварга".

Про звичай фарбувати яйця згадують у своїх записах ще Ювеналій, Овідій та Пліній. Слід розрізняти крашанку і писанку.

Крашанки — варені яйця, зафарбовані в один колір: жовтий, червоний, зелений, синій, фіолетовий, чорний. Їх вживали до їжі, коли розговлялися на Великдень, і використовували у великодніх забавах (гра в "набитки", у "котка", в "кидка").

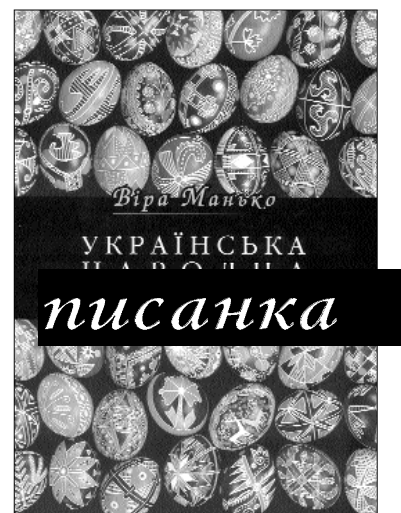
Писанки — сирі яйця, з нанесеним на них символічним рисунком і зафарбовані у три-чотири кольори (до їжі не вживали). Писанка належить до перших іконографічних текстів, які в максимально стислій формі подають давні мітопоетичні уявлення про світобудову, простору та часову структуру космосу, поняття про Бога, Його Іпостасі та вплив на життя воєдино важливі для людини речі. Можна говорити про молитовний аспект писанки, а про культове значення писанок свідчить сам процес їх писання, який є обрядом, що починався у Чистий четвер.

"Коли розпі'яли Ісуса Христа, то кров з його ран стікала на камінець під хрестом, і з кожного камінчика поставала крашанка червоного кольору, а від сліз Матері Божої, що капали на камінчики, з'явилися писанки", — промовляє народна легенда.

Дякуємо Вірі Манько за чудову книгу!

Христос воскрес!

• Галина ГАРМАШ

СЛОВО Просвіти

Засновник: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

Головний редактор Любов Голота.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редакція: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан,
А. Погрібний, О. Пономарів, І. Ющук.
Комп'ютерна верстка:
Ірина Шевчук.

Адреса редакції: вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ,
01001.
Тел./факс 228-01-30. E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://www.prosvita.com.ua
Передплатний індекс 30617.
Видруковано з готових фотоформ на комбінаті

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлини не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

